



ОВО ЈЕ

РЕПУБЛИКА СРПСКА

2015

ОВО ЈЕ РЕПУБЛИКА СРПСКА 2015

Бања Лука
децембар 2015.

ISSN 2232-7304
UDC 311 (497.6 Republika Srpska)

Главни уредник:

Велимир Савић

Редакциони одбор:

Др Радмила Чичковић, Велимир Савић, Богдана Радић, Јелена Ђокић, Владан Сибиновић

Начелник Одјељења за израду публикационих база података и статистичких публикација:

Владан Сибиновић

Припрема материјала:

Статистичка одјељења, Велимир Савић

Техничка припрема текста, дизајн и прелом:

Владан Сибиновић

Лектор:

Далибор Смиљић

Корице и фотографија:

Никола Савић

Одговара:

Др Радмила Чичковић, директор

Штампа:

Примапром, Бања Лука

За штампарију:

Душко Врховац

Тираж:

130

ПРЕДГОВОР

Поштовани читаоци,

Настојећи да осмо издање наше годишње и већ препознатљиве публикације „Ово је Република Српска“ учинимо што „питкијим“, јер је у питању едиција намијењена широком кругу корисника, одлучили смо да је тематски обогатимо причама и мудрим изрекама о вину. Није то случајно. Изреке су украс говора, а вино је уз хљеб и со одвајкада било симбол пријатељства и разумијевања међу људима. У Завод за статистику Републике Српске сте увијек добродошли и стварно и виртуелно, те сте и овим путем отвореног срца позвани, не само зато што већина од вас учествује у давању нама драгоцијених података и тако ствара и ову књигу, него и зато што сматрамо својом обавезом да обављајући нашу дјелатност будемо на располагању корисницима.

У овом, џепном формату нашег издања, смјештено је на хиљаде интересантних података о Републици Српској. Један од њих указује да је број засађених чокота у Републици Српској у 2014. години порастао за чак 332,7%. у односу на 1996. годину. У Српској, посебно у Херцеговини (која обилује и каменом и сунцем и има погодну климу) постоје одлични услови за виноградарство, а самим тим и за производњу племенитог и врхунског вина, по којем се наши предјели у свијету већ препознају, те је за очекивати да се тај добар тренд и настави. То је још један разлог да презентујући статистичке податке говоримо и о вину, производу који је национално благо и заштитни знак земаља као што су Француска, Португалија, Чиле...

Имајући у виду да је „Ово је Република Српска“, издање које је намијењено и за популаризацију статистике, изабрали смо кратке, али истовремено и бројне и прегледне статистичке податке о Републици Српској које смо приказали на сликовит, и надамо се, занимљив начин, кроз тематска поглавља. Ова публикација је као посебно издање доступна и на енглеском језику, а оба издања могу се бесплатно преузети са интернет странице Републичког завода за статистику.

Читаоци ће свакако, добити потпунији поглед на Републику Српску и због поређења статистичких података са подацима из земаља окружења.

Овим путем захваљујем свима који су учествовали у припреми и изради ове публикације, а корисницима на приједлозима за квалитетнији садржај овогодишњег издања.

Бања Лука, децембар 2015. године

Др Радмила Чичковић,
директор Републичког завода за статистику

Први пољубац и прва чаша вина су увијек најбољи.

Марти Рубин

Неко је мудро рекао да је живот прекратак да би се пила лоша вина. Можда је једино лоше вино које је добро оно „Лоше вино“, што га је у врхунско преточио Арсен Дедић. Ако је „у вину истина“ а починилац те сентенце је чувени римски историчар Публиус Корнелиус Такитус – *Tacit* (56 -117), чије име и презиме су од те изреке дужи, морамо му вјеровати, јер нас та фама о вину прати скоро 2000 година. Такитус дословно значи ћутљиви, што је парадокс, јер је он био и славни говорник, те се оправдано сумња да је и из ћутљивог вино „бесједило“. Не тврде узалуд Јермени да вино и нијеомог претвори у славу.

Није лако сачувати лијепу жену и виноград поред пута - опомиње предање. Смислио је то ипак најприје неко чијим су се грођем сладили. Није лако, али је лијепо. И сасвим је у реду да се виноград са љепотом жене пореди, јер виноград не рађа без љубави.

Бијело за смијех, а црно за гријех - то је прилично тачна и у народу прихваћена класификација вина. Нема везе што ће енолози рећи да је ријеч о црвеном, а никако црном вину, народ ствара језик, народ зна шта вијековима пије, а како се народ воли веселити дању, онда мора бити истина и да је црвено црно.

Узалуд је покушај да ријечи у вино претварамо, иако се у ријечима као и у вину чува непрегледна множина памћења. И онај, чије ријечи јесу свједочења и у реликвије се времена претварају, Андрић, о вину је с великим надахнућем зборио: „Ја говорим само о стварним радостима које су вечите, јер су једном постојале. Све оно што ја славим овим речима, прошло је једном кроз моја чула и моју свест, обрадовало ме и окрепило и оставило ми мисао о себи као једину стварност. Једна од тих ствари је и вино. У то мало светле течности — колико гроб да се прелије — што је остало иза моје утољене жеђи, ја сам некад могао да утопим не само све што јесам, што сам био, видео и знао о животу, него и сва вина овога света и свет сам са свима променама и свима створовима и људима, живим, помрлим и нерођеним.“

И статистика је управо таква, жива и животна, прати свијет сам и све промјене у њему, и живо и оно што није више, а оно што ће се тек родити спремно чека. И тако, тек један једини статистички податак уткан међу корице ове књиге, тај о чокотима винове лозе, покренуо је и породило читав низ асоцијативних слика и мисли. Могли смо изабрати у толиком мноштву података и неки други – побудио би размишљање. Зато је ова књига истовремено и мала енциклопедија и велика сликовница која прича о Републици Српској.

P.S.

Ако Вас нека благод обасја кад пијете вино рођено са чокота који су никли на нашој земљи не заборавите да је то стога што је у свакој капљици ухваћено сунце над Српском.

Винари би кратко рекли – е, то је географско поријекло!

Главни уредник:
Велимир Савић



ВОДИЧ ЗА КОРИСНИКЕ

Поштовани корисници,

Намјена ове публикација је да читаоцима на популаран начин и у кратким цртама представи основне показатеље стања и промјена економског и друштвеног живота Републике Српске.

За податке у табелама и графиконима испод којих није наведен извор података, извор представљају редовне статистичке активности које спроводи Републички завод за статистику.

За табеле и графиконе који приказују податке прикупљене и обрађене од стране других овлашћених органа и организација, извор података је увијек наведен испод табеле, односно графикана.

Због боље прегледности, подаци у неким табелама и графиконима исказани су у већим јединицама мјере (хиљаде, милиони), а усљед заокруживања, укупни износи не слажу се увијек са збиром података за појединачне категорије.

Подаци који се дају по одређеним нивоима класификације дјелатности, исказани су према КД БиХ 2010, која садржајно и структурно у потпуности одговара ЕУ Статистичкој класификацији дјелатности NACE Rev.2. Прерачун података на КД БиХ 2010 је извршен за период 2005–2010. година. Прикупљање и обрада података за 2011. и 2012. годину се директно заснивала на КД БиХ 2010.

Напомена: У поглављима у којима су табеларно приказани подаци у вези са КД БиХ, подручја класификације дјелатности су приказана словним ознакама по енглеском алфabetу, у складу са међународним означавањем, а пуно објашњење наведених ознака дато је већ на почетку публикације у поглављу „Подручја дјелатности“.

Приликом коришћења података из ове публикације, молимо вас да наведете извор (Републички завод за статистику Републике Српске и назив публикације).

	Предговор	3
	Ријеч уредника	4
	Водич за кориснике	5
	Знакови и скраћенице	7
	Подручја дјелатности	8
1	Општи подаци	9
2	Географски и метеоролошки подаци	10
3	Регистар пословних субјеката	17
4	Становништво	19
5	Плате	22
6	Тржиште рада	24
7	Бруто домаћи производ	29
8	Животни стандард и сиромаштво	33
9	Инвестиције	37
10	Структурне пословне статистике	40
11	Цијене	44
12	Пољопривреда	47
13	Шумарство	52
14	Животна средина	56
15	Индустрија	59
16	Енергетика	63
17	Грађевинарство	67
18	Спољна трговина	69
19	Дистрибутивна трговина	72
20	Туризам	74
21	Саобраћај и везе	76
22	Образовање	80
23	Култура и умјетност	88
24	Здравље	91
25	Здравствено, пензијско и инвалидско осигурање	93
26	Социјална заштита	95
27	Истраживање и развој	101
28	Криминалитет	106
	Вина и виногради Републике Српске	109

ЗНАКОВИ И СКРАЋЕНИЦЕ

-	нема појаве
...	не располаже се податком
0	податак је мањи од 0,5 од дате јединице мјере
∅	просјек
()	податак је мање поуздан - коефицијент варијације (CV) мањи од 0,2 а једнак или већи од 0,1 или изражено у процентима $10\% \leq CV < 20\%$
(())	податак је непоуздан - коефицијент варијације (CV) мањи од 0,3 а једнак или већи од 0,2 или изражено у процентима $20\% \leq CV < 30\%$
•	податак је екстремно непоуздан - коефицијент варијације (CV) једнак или већи од 0,3 или изражено у процентима $CV \geq 30\%$
:	подаци су статистички непоуздани (до 20 појава)
*	исправљен податак
***	повјерљив податак
1)	ознака за напомену у табели
°C	степен целзијуса
m	метар
m ²	квадратни метар
m ³	кубни метар
km	километар
km ²	квадратни километар
м.н.в.	метара надморске висине
ha	хектар
t	тона
kW	киловат
GWh	гигават час
хиљ.	хиљаду
мил.	милион
ком.	комад
Sm ³	стандардни метар кубног гаса
АПД	Анкета о потрошњи домаћинства
АРС	Анкета о радној снази
БДП	Бруто домаћи производ
COICOP	Класификација личне потрошње према намјени
ISCED	Међународна стандардна класификација образовања
NACE Rev. 2	Европска класификација дјелатности
КМ	конвертибилна марка
КД	Класификација дјелатности

ПОДРУЧЈА ДЈЕЛАТНОСТИ¹⁾

A	Пољопривреда, шумарство и риболов
B	Вађење руда и камена
C	Прерађивачка индустрија
D	Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација
E	Снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине
F	Грађевинарство
G	Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала
H	Саобраћај и складиштење
I	Дјелатност пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство
J	Информације и комуникације
K	Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања
L	Пословање некретнинама
M	Стручне, научне и техничке дјелатности
N	Административне и помоћне услужне дјелатности
O	Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање
P	Образовање
Q	Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада
R	Умјетност, забава и рекреација
S	Остале услужне дјелатности
T	Дјелатности домаћинства као послодаваца; дјелатности домаћинства која производе различиту робу и обављају различите услуге за сопствену употребу
U	Дјелатности екстериторијалних организација и органа

¹⁾ Према Уредби о класификацији дјелатности Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 8/14).

1 - ОПШТИ ПОДАЦИ



Република Српска је проглашена 9. јануара 1992. године, а као државни ентитет Босне и Херцеговине верификована је Дејтонским мировним споразумом и потписивањем мира у Паризу, 14. децембра 1995. године. Република Српска је данас парламентарна република са ограниченим међународним субјективитетом. Највећи град Републике Српске је Бања Лука која представља административни, привредни и културни центар Републике Српске.

	Назив	Република Српска
Симболи	амблем	
	застава	
	Службени језици	језик српског народа, језик бошњачког народа, језик хрватског народа
	Службена писма	ћирилица, латиница
	Становништво (2014. година, процјена)	1 421 310
	Површина¹⁾	24 641 km ²
Територијално уређење	општине	58
	градови	6
	Монета	Конвертибилна марка (KM)
	Међународна банкарска шифра (ISO code)	BAM

¹⁾ Привремени податак о површини Републике Српске који не укључује дио Брчко дистрикта.
Извор: Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове

2 – ГЕОГРАФСКИ И МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ

Дан без вина – дан без сунца.
Француска пословица

Географски положај Републике Српске

Територија Републике Српске налази се између 42°33' и 45°17' сјеверне географске ширине и 16°12' и 19°38' источне географске дужине по Гриничу, односно захвата сјеверни и источни дио геопростора Босне и Херцеговине. Република Српска има површину од 24 641 km².

Република Српска спада у групу континенталних простора – нема излаз на море и смјештена је на контакту двију великих природно-географских и друштвено-економских регионалних цјелина – панонске и медитеранске.

Према територијалној организацији територију Републике Српске чине шест градова: Бања Лука, Источно Сарајево, Приједор, Добој, Бијељина и Требиње као и 58 општина. Док остали наведени градови у свом саставу немају општине, Град Источно Сарајево обухвата подручја општина: Источна Илиџа, Источно Ново Сарајево, Пале, Соколац, Источни Стари Град и Трново. Град Бања Лука је највећи град Републике Српске и представља административни, привредни и културни центар Републике Српске.

Републику Српску пресијецају виталне комуникационе везе

У саобраћајно-географском смислу положај Републике Српске је од посебног значаја. То се првенствено односи на меридијански правац који ријечним долинама Босне и Неретве, пресијецајући динарски планински комплекс, повезује средњоевропску и медитеранску макрорегију. Ништа мањег значаја није ни упоредни правац који повезује Републику Српску са централнобалканским и западноевропским простором. Значајан је и излаз Републике Српске на ријеку Саву којом се веже на европску ријечну саобраћајницу Рајна – Мајна – Дунав.

Природна обиљежја Републике Српске

Сложена и занимљива природна обиљежја Републике Српске су резултат припадности различитим природно-географским цјелинама и њиховој геоморфолошкој еволуцији.

У сјеверном перипанонском дијелу брежуљкасти терени, изграђени од кенозојских наслага, постепено се спуштају у равничарске просторе са алувијалним заравнима и ријечним терасама што уједно чини и најплоднији дио Републике Српске. На том простору издиже се само неколико усамљених планина – Козара, Просара, Мотајица, Вучијак, Озрен и Требовац, те крајњи сјеверо-источни огранци Мајевице. Према југу, равничарски простор преко брежуљкастог терена прелази у планинско подручје које заузима и највећи дио површине Републике Српске. Највиши планински врх на територији Републике Српске је Маглић, који се налази на 2 386 m надморске висине на истоименој планини.

Највеће ријеке Републике Српске су Дрина (305 km), Сава (202 km) и Врбас (117 km) које припадају црноморском ријечном сливу. Све воде јужно од планинског превоја Чемерно, на подручју Источне Херцеговине, припадају јадранском ријечном сливу (Требишњица, Неретва). Веће ријеке у Републици Српској су још и Босна и Требишњица. Највеће језеро Републике Српске је Билећко језеро (на Требишњици), површине 27,064 km², које је уједно и највеће вјештачко језеро на Балканском полуострву. Највеће природно језеро је Штиринско (на Зеленгори) површине 0,129 km².

2.1. ГЕОГРАФСКЕ КООРДИНАТЕ КРАЈЊИХ ТАЧАКА

	Сјеверна географска ширина	Источна географска дужина ¹⁾	Општина	Насељено мјесто
Сјевер	45° 16' 36"	16° 56' 08"	Козарска Дубица	Доња Градина - општина Козарска Дубица
Југ	42° 33' 18"	18° 26' 45"	Требиње	Подштировник - општина Требиње
Исток	44° 02' 59"	19° 37' 44"	Братунац	Жлијебац - општина Братунац
Запад	44° 56' 52"	16° 12' 18"	Крупа на Уни	Средњи Бушевић - општина Крупа на Уни

¹⁾ По Гриничу

2.2. НАЈВИШЕ ПЛАНИНЕ И ПЛАНИНСКИ ВРХОВИ

Планина	Врх	Надморска висина, m
Маглић	Маглић	2 386
Волујак	Волујак	2 336
Лелија	Велика Лелија	2 032
Зеленгора	Брегоч	2 014
Клековача	Клековача	1 961
Црвањ	Зимомор	1 920
Јахорина	Огорјелица	1 916
Виторог	Велики Виторог	1 906
Требова планина	Велика Кошута	1 872
Бјеласница (Гатачка)	Бјеласница	1 867
Снијежница (Тјентиште)*	Снијежница	1 787
Баба	Ђед	1 735
Вучево (Површ)	Живањ	1 696
Вучево	Жрвањ	1 696
Романија	Велики Лупоглав	1 652
Требевић	Требевић	1 629
Јавор	Велики Жеп	1 537

Извор: Природно-математички факултет, Бањалука, Катедра за физичку географију

2.3. НАЈДУЖЕ РИЈЕКЕ

Ријеке	Дужина тока, km	
	укупно	у Републици Српској
Дрина	341,0	305,0
Сава	945,0	202,0
Врбас	249,9	117,0
Врбања	95,4	95,4
Сана	157,7	85,0
Уна	212,5	82,0
Укрина	80,9	80,9
Босна	279,4	79,0

Извор: Јавна установа „Воде Српске“, Бијељина

2.4. НАЈВЕЋА ЈЕЗЕРА И РИБЊАЦИ

	Површина km ²	Надморска висина, m	Највећа дубина, m	Запремина воде, мил. m ³
ВЈЕШТАЧКА ЈЕЗЕРА				
Билећко (на Требишњици)	27,064	400	104,0	1 280,0
Перућачко (на Дрини)	12,401	290	70,0	355,0
Зворничко (на Дрини)	8,876	140	28,0	89,0
Вишеградско (на Дрини)	8,900	336	78,0	161,0
Бочац (на Врбасу)	2,330	282	62,0	52,7
ПРИРОДНА ЈЕЗЕРА				
Штиринско (на Зеленгори)	0,129	1 672	4,5	0,255
Котланичко (на Зеленгори)	0,044	1 528	10,0	0,250
Улошко (на Црвњу)	0,043	1 058	14,0	0,255
Доње Баре (на Зеленгори)	0,021	1 475	4,5	0,057
Орловачко (на Зеленгори)	0,021	1 438	5,0	0,054
РИБЊАЦИ				
Санчани (на Гомјеници)	11,179	143	4,0	...
Бардача (на Матури)	7,472	90	2,2	...
Прњавор (на Вијаки)	6,664	134	3,5	...
Сјековац (на Укрини)	3,980	85	3,0	...

Извор: Природно-математички факултет, Бањалука, Катедра за физичку географију

Природни потенцијали су свакако један од кључних фактора у садашњем и будућем развоју Републике Српске и њеном економско-географском обликовању. У том смислу у најважније природне потенцијале спадају пољопривредно земљиште, шумски комплекси, хидро-климатски услови и рудни и минерални ресурси.

Климатске катактеристике

Различити климатски утицаји који дјелују на простору Републике Српске, резултат су природних фактора и законитости опште циркулације ваздушних маса овог простора. Према томе, на територији Републике Српске могу се издвојити три климатска типа и то:

1. Сјеверни перипанонски простор, има умјерено континенталну климу. Одликује се са умјерено хладним зимама и топлим лјетима. Вриједности средње годишње температуре ваздуха овог климатског типа крећу се од 12°C до 19°C.

2. Планинска и планинско-котлинска клима, захвата највећи дио Републике Српске. Планински масиви имају кратка и свјежа лjeta и хладне и сњеговите зиме, гдје се високи сњегни покривач дуго задржава. Средња годишња температура ваздуха је између 5°C и 7°C. Брежуљкаста подручја, те котлине и долине имају нешто блажу климу. Простори којим имају обиљежја планинско–котлинске климе, имају средњу годишњу температуру ваздуха око 10°C. Зиме су умјерено хладне са снјегом, са честим температурним инверзијама и маглама, док су лjeta умјерено топла.

3. Измјењена варијанта медитеранско-јадранске климе

Јужни дио Републике Српске односно простор ниске Херцеговине има измјењену варијанту јадранске климе. Овај простор се назива Хумине, за разлику од простора Рудина који захвата више планинске дијелове херцеговачког крша кога, у климатском погледу, карактерише прелазна варијанта између климе Хумина и планинске климе. Средња годишња температура ваздуха је између 14°C и 14,7°C. У овом климатском простору смјештен је најтоплији град Републике Српске –Требиње.

2.5. ГОДИШЊЕ ВРИЈЕДНОСТИ ВАЖНИЈИХ МЕТЕОРОЛОШКИХ ПАРАМЕТАРА И СРЕДЊА МЈЕСЕЧНА ТЕМПЕРАТУРА ВАЗДУХА, 2014.

Мјесто	Средња годишња температура ваздуха, °C	Облачност, десетине	Влажност, %	Инсолација, час
Бања Лука	13,0	6,6	77	1 742,1
Бијељина	13,0	6,2	80	1 789,6
Билећа	12,8	8,6	75	2 167,0
Вишеград	12,3	7,3	76	...
Градишка	13,0	6,0	81	...
Источни Дрвар	7,6	6,2
Добој	12,7	6,9	82	1 279,0
Дринић	10,0
Мркоњ. Град	11,0	6,6	77	1 494,0
Нови Град	12,3	6,5	77	...
Приједор	13,0	6,6	78	1 666,5
Рибник	11,8	6,3	72	...
Рудо	11,9
Соколац	8,8	6,5	79	1 649,3
Србац	12,2	...	77	...
Сребреница	12,0	6,8	79	1 243,8
Требиње	15,2	5,0	66	...
Фоча	11,6	7,0
Хан Пијесак	8,0	6,2	89	1 544,5
Чемерно	7,6	6,1	81	1 682,3

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Земљотреси у Републици Српској

Подручје Балкана је под утицајем великих плоча литосфере у Еврозији и Африци, као и мањих сегмената попут Арабијске плоче и Јадранске микро-плоче. Бројна тектонска помјерања на самом копну доприносе акумулацији притиска, који, с времена на вријеме, производи значајну сеизмичку активност.

2.6. ЗЕМЉОТРЕСИ

Мјесто – локација	Датум	Хипоцентрално вријеме ¹⁾	Географска ширина	Географска дужина	Магнитуда ²⁾	Интензитет ³⁾
Бочац	20. 2. 1996.	14:12:13	44,50	17,23	4,7	6-7
Теслић	26. 2. 1998.	12:09:20	44,72	17,71	4,1	5-6
Источни Дрвар	15. 4. 1998.	23:30:47	44,37	16,63	4,1	5-6
Требиње	22. 7. 2001.	20:08:16	42,79	18,18	4,6	6-7
Котор Варош	29. 3. 2002.	16:04:01	44,60	17,39	4,0	5-6
Милићи	14. 12. 2003.	10:09:29	44,08	19,09	5,1	6-7
Невесинје	21. 9. 2004.	04:46:09	43,18	18,13	4,2	5-6
Берковићи	27. 9. 2005.	00:25:34	43,22	18,15	5,1	6-7
Невесинје	17. 6. 2006.	20:01:10	43,39	18,09	4,3	6
Невесинје	17. 6. 2006.	20:09:26	43,36	18,15	4,2	5-6
Требиње	14. 11. 2008.	13:26:05	42,56	18,60	4,7	6-7
Пале	31.3.2009.	01:46:03	43,84	18,54	4,1	5-6
Волујак	25.1.2013.	18:52:26	43,26	18,70	4,1	6
Волујак	3.2.2013.	12:01:00	43,22	18,67	4,1	6
Регион Сребренице	28.8.2013.	05:16:41	44,02	19,23	3,1	4-6

¹⁾ Вријеме потреса је дато по УТЦ времену (универзално вријеме)

²⁾ Магнитуда потреса је изражена у јединицама Рихтерове скале

³⁾ Интензитет потреса у епицентралној зони одређен је према Меркали – Канкани – Зиберговој (Merkalli – Cancani – Sieberg) скали (MCS).

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Билећко језеро налази се у општини Билећа у источној Херцеговини. Настало је изградњом бране Гранчарево на ријеци Требишњици близу града Билеће 1968. године. Брана је висока 123 метра, а на врху је широка 439 метара. Билећко језеро спада међу највеће вјештачке акумулација на Балкану, дужине 18 km и ширине 3-4 km. Површина језера је око 33 квадратна километра, у зависности од водостаја. Највећа дубина Билећког језера је 104 метра, а налази се на око 400 метара надморске висине. Запремина језера је 1 280 милиона m³, а корисна запремина је 1 100 милиона m³. Подизањем воде потопљене су куће и имања из села Паник, Орах, Чепелица, Задубље и Мируше. Заједно са селима вода је потопила и подручје манастира Косијерево. подигнутог у првој половини 14. вијека. Манастир је због тога благовремено, 1966. године измјештен у село Петровиће. Захваљујући томе, манастир Косијерево постоји и данас као храм, али је он ново градитељско дјело.

3 - РЕГИСТАР ПОСЛОВНИХ СУБЈЕКТА

Не интересује ме гдје ће вода отићи, док не оде у вино.

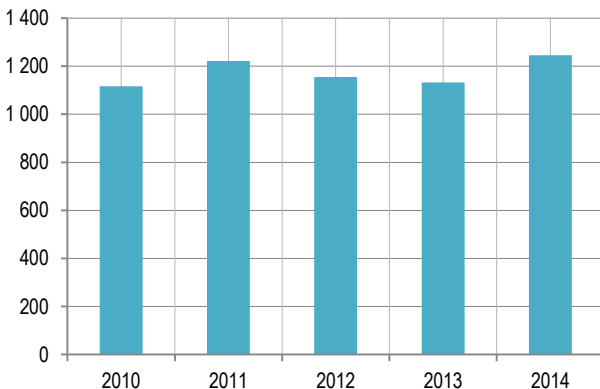
Ноје

Подаци о пословним субјектима добијени су из Регистра пословних субјеката са сједиштем на територији Републике Српске. У Регистар се не уписују физичка лица која обављају предузетничку дјелатност.

Успостављањем једношталтерског система у поступку регистравања пословних субјеката, према Закону о регистрацији пословних субјеката у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске”, број 67/13) и Закону о Агенцији за посредничке, информатичке и финансијске услуге („Службени гласник Републике Српске”, број 96/05, 74/10 и 68/13), поступак уписа и разврставања пословних субјеката према дјелатностима у Регистар пословних субјеката је од 1.12.2013. године у надлежности Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге.

Повећан број основаних пословних субјеката у 2014. години у односу на претходну годину

Поједностављење процеса регистрације пословних субјеката путем једношталтерског система имало је видног одраза на повећање броја оснивања пословних субјеката. Број основаних пословних субјеката у 2014. години у Републици Српској већи је за 9,9% у односу на 2013. годину.



Графикон 3.1. Број основаних пословних субјеката

Извор: За 2013. и 2014. годину Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге

Највећи дио пословних субјеката основан је у подручју *Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала* 23,1% и у подручју *Остале услужне дјелатности* 22,6%.

Дјелатност трговине и даље најзаступљенија дјелатност

Трећина регистрованих пословних субјеката, с обзиром на дјелатност коју претежно обавља, разврстана је у подручје *Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала*.

3.1. БРОЈ ПОСЛОВНИХ СУБЈЕКТА ПО ПОДРУЧЈИМА КД, СТАЊЕ 31.12.

	2011	2012	2013 ¹⁾	2014 ¹⁾
УКУПНО	25 173	26 233	27 207	28 348
A	912	938	983	1 025
B	157	161	169	176
C	3 462	3 576	3 701	3 840
D	125	136	158	168
E	192	203	214	226
F	1 401	1 438	1 479	1 534
G	7 958	8 087	8 272	8 510
H	1 203	1 253	1 286	1 337
I	329	343	359	374
J	447	458	487	510
K	164	165	167	177
L	112	126	144	151
M	1 117	1 173	1 241	1 326
N	299	307	322	346
O	507	468	341	342
P	514	528	548	570
Q	489	603	646	691
R	1 849	1 968	2 092	2 154
S	3 935	4 301	4 597	4 890
U	1	1	1	1

¹⁾ Извор: Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

За оснивање друштва са ограниченом одговорношћу потребна само 1 КМ новчаног дијела основног капитала.

4 – СТАНОВНИШТВО

Луди бој бију, мудри вино пију.
Народна изрека

Попис становништва, домаћинстава и станова у БиХ и Републици Српској, најобухватније и најкомплексније статистичко истраживање, обављен је у 2013. години. У међувремену, објављени су прелиминарни резултати, а коначни и потпуни резултати Пописа биће објављени по областима до 1.7.2016. године.

Процјењени број становника Републике Српске у 2014. години износи 1 421 310, што је мање за 4 239 становника односу на претходну годину. Један од разлога за такву процјену је негативан природни прираштај са стопом од - 3,5‰.

Живорођена дјеца

Просјечна старост мајке при рођењу првог дјетета у Републици Српској је 26,9 година, те је у односу на прошлу годину, просјечна старост задржана скоро на истом нивоу. Просјечна старост мајке при рођењу првог дјетета у ЕУ (према посљедњем расположивом податку Еуростата за 2013. годину) била је 28,7 година. Подаци указују на тенденцију да жене одлажу рађање дјеце и да старосна граница приликом рађања дјеце расте. Укупна просјечна старост мајке у Републици Српској била је 28,7 година у 2014. години.

У посљедњем периоду, када су у питању живорођена дјеца, посматрајући просјек од пет година, у браку се рађа око 82% дјеце.

Умрли у Републици Српској

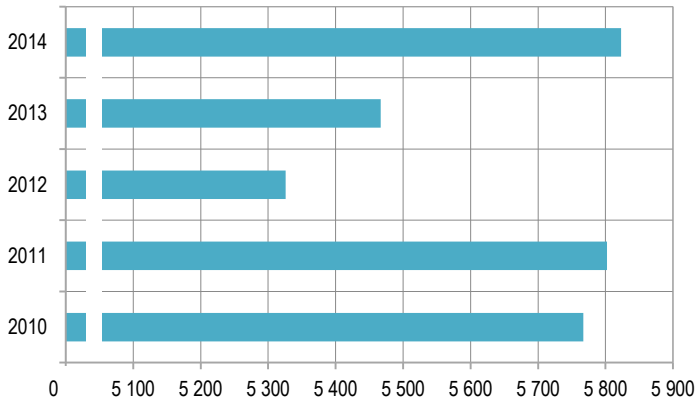
Укупан број умрлих у 2014. години у односу на претходну годину већи је за 3,0%. Просјечна старост умрлог лица у Републици Српској је 73 године. У просјеку, жене живе дуже од мушкараца око шест година. Више од половине умрлих лица умре од болести система крвотока, а око једне петине умре од малигнух тумора. На хиљаду живорођених беба, у просјеку умре око три бебе до годину дана старости. Република Српска има једну од нижих стопа смртности одојчади у поређењу са државама из окружења и за 2014. годину износила је 3,1‰.

4.1. УМРЛИ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

	2010	2011	2012	2013	2014
СВЕГА	13 517	13 658	13 796	13 978	14 409
Мушки	6 935	7 001	7 064	7 237	7 386
Женски	6 582	6 657	6 732	6 741	7 023

Закључени бракови

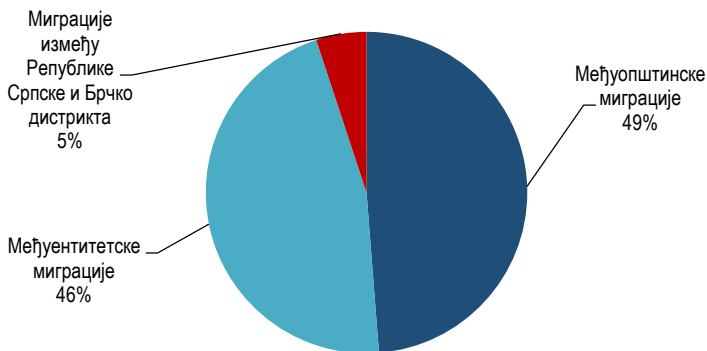
У Републици Српској се у просјеку на хиљаду становника закључују четири нова брака. Иако од 2007. године датира тренд смањења броја закључених бракова у Републици Српској, ипак је у 2014. години дошло до евидентног пораста у односу на 2013. годину. Најстарији младожења у 2014. години имао је 83 године, а неvjеста 82 године, док је најмлађи младожења који је закључио брак имао 15 година, а толико је имала и најмлађа неvjеста. Просјечна старост неvjесте приликом закључења брака је 28,2, док први брак у просјеку жене закључују са 26,7 година. Просјечна старост мукараца приликом закључења брака је 31,7 година, а први брак младожење у просјеку склапају са 30,1 година.



Графикон 4.1. Закључени бракови

Миграције у Републици Српској

Највећи број миграција у Републици Српској забиљежен је у популационој групи од 25 до 34 године, а за пресељење у овој доби се чешће одлучују жене. У старосној групи од 35 и више година, у миграцијама више учествују мушкарци.



Графикон 4.2. Унутрашња миграциона кретања (досељени/одсељени) у Републици Српској, 2014.

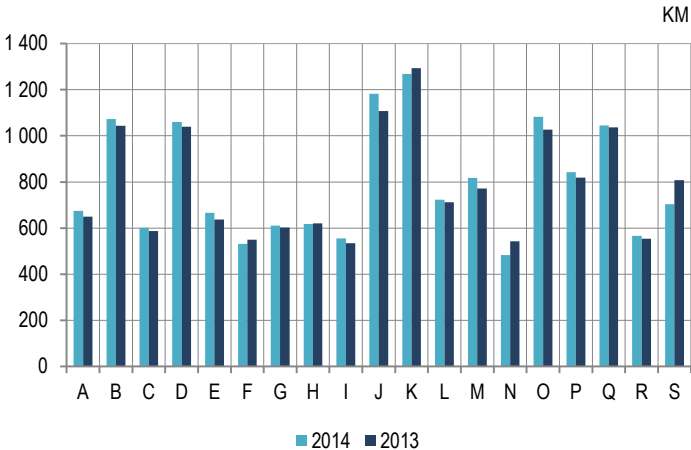
ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Настављен је вишегодишњи тренд кад су у питању унутрашње миграције по којем је број досељавања у Републику Српску већи у односу на Федерацију БиХ. Тако је број досељених из ФБиХ у Републику Српску 760 у 2014. години, већи за 21% од броја одсељених из Републике Српске.

Кад млинар има воде – он пије вино; кад нема воде – он пије воду.
Мађарска пословица

Просјечна нето плата већа у 2014. години у односу на претходну годину

Након двије године узастопног раста, те пада у 2013. години, просјечна нето плата опет биљежи раст у 2014. години, и то номинално за 2,1%. Највећи номинални раст нето плате остварен је у подручјима *Информације и комуникације* 6,7% и *Стручне, научне и техничке дјелатности* 6,0%. С друге стране, највећи пад плате, у номиналном износу, забиљежен је у подручјима *Остале услужне дјелатности* 13,1% и *Административне и помоћне услужне дјелатности* 10,8%.



Графикон 5.1. Просјечне нето плате по подручјима КД

Реални индекс просјечне нето плате, који представља однос између номиналног индекса просјечне нето плате и индекса потрошачких цијена у одговарајућем периоду, такође показује раст и то након четири године узастопног пада. У 2014. години у односу на 2013. годину у Републици Српској реални раст просјечне нето плате је износио 3,3% а слично кретање показују и земље у окружењу. У Црној Гори просјечна нето плата је реално већа за 0,3%, у Федерацији БиХ и Хрватској за 0,5% а у Словенији за 0,7%. Са друге стране, у Србији је просјечна нето плата реално мања за 1,5% у 2014. години у односу на 2013. годину.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Просјечна нето плата у петогодишњем периоду повећала се највише у подручју Информације и комуникације и то за 156 КМ или 15,2%.

У последњих пет година просјечна нето плата повећала се за 5,2%. Запослени у подручју Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања, гдје сваки други радник има високу или вишу стручну спрему и даље су најбоље плаћени за свој рад. Они чине 2,7% од укупног броја запослених и просјечно примају 1 268 КМ мјесечно. Најниже нето мјесечне плате у 2014. години, 483 КМ, зарађивали су запослени у подручју Административне и помоћне услужне дјелатности, које запошљава 1,2% од укупног броја радника. У овом подручју 65,9% запослених има средњу стручну спрему, док високу или вишу има 17,1% радника.

5.1. ПРОСЈЕЧНЕ НЕТО ПЛАТЕ ПО ПОДРУЧЈИМА КД

КМ

	2010	2011	2012	2013	2014
УКУПНО	784	809	818	808	825
A	604	638	645	650	675
B	947	990	1 015	1 044	1 072
C	544	565	579	587	601
D	1 008	1 022	1 017	1 039	1 060
E	611	625	631	637	666
F	552	587	578	549	531
G	586	601	601	603	610
H	632	645	624	621	618
I	525	541	546	534	555
J	1 026	1 053	1 068	1 107	1 182
K	1 212	1 252	1 280	1 293	1 268
L	689	836	784	712	723
M	712	789	824	771	817
N	571	575	532	542	483
O	1 048	1 063	1 081	1 027	1 083
P	885	883	875	819	843
Q	1 024	1 038	1 045	1 037	1 045
R	594	579	585	554	566
S	812	891	829	808	703

Вино од људи прави богове и ђаволе.

Њемачка пословица

Тржиште рада Републике Српске је почело да се опоравља од утицаја негативних ефеката свјетске економске кризе. Након што је стопа незапослености у 2009. години порасла за 0,9 процентних поена, у 2010. години за 2,2 процентна поена, у 2011. години за 0,9 процентних поена, у 2012. години за 1,1 процентни поен, а у 2013. години за 1,4 процентна поена, у 2014. години се смањила за 1,3 процентна поена.

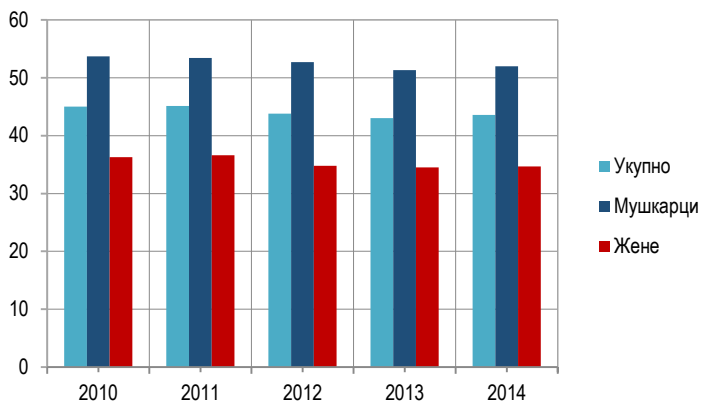
Посматрано по полу, у 2014. години у односу на претходну годину, стопа незапослености жена мања је за 1,1 процентни поен, док је стопа незапослености мушкараца мања за 1,5 процентних поена.

6.1. СТОПЕ НЕЗАПОСЛЕНОСТИ

	2010	2011	2012	2013	2014
УКУПНО	23,6	24,5	25,6	27,0	25,7
Мушки	22,0	23,0	23,8	25,3	23,8
Женски	25,9	26,5	28,2	29,5	28,4

Структура запослених према групама подручја дјелатности у 2014. години је: пољопривредне 30,4%, индустријске (непољопривредне) 23,8% и услужне 45,8%, а према типу запослености: запослени за плату (запосленици) 66,5%, самозапосленици 25,5% и неплаћени помажући чланови 8,0%.

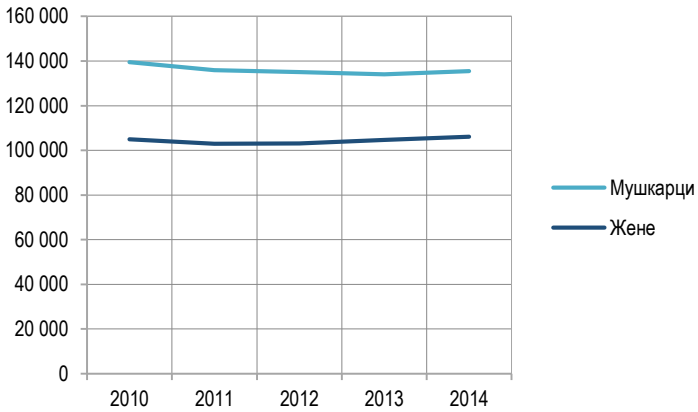
Развијене земље карактерише доминантно учешће запослених у сектору услуга, као и високо учешће категорије запослених за плату у укупној запослености.



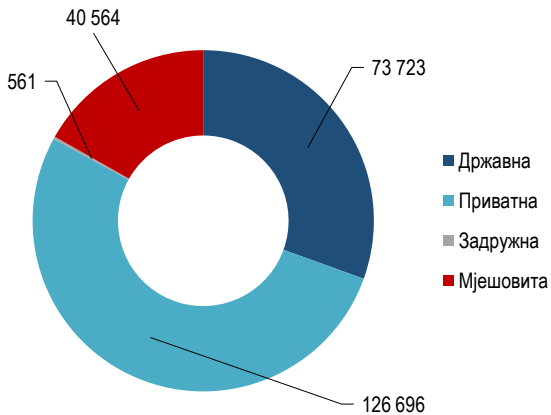
Графикон 6.1. Стопе запослености (15–64 година старости)

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Стопа запослености мушког дијела популације већа је за 16,9 процентних поена у односу на стопу запослености женског дијела популације.



Графикон 6.2. Запослени по полу, годишњи просјек



Графикон 6.3. Запослени према облику својине, 2014.

Сваки други запослени ради у пословним субјектима који су у приватној својини, а сваки шести запослени је предузетник или ради код предузетника.

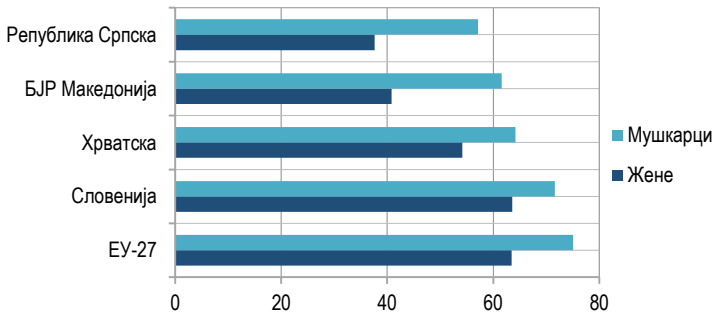
Половина запослених у Републици Српској ради у *Прерађивачкој индустрији, Трговини и Државној управи*. Сваки други радник има највише завршену средњу школу, а сваки четврти завршену високу или вишу.

Сваки шести запослени је млађи од 30 година, а четвртина запослених је старија од 50 година.

Свако друго лице које тражи запослење има завршену средњу школу, док високу или вишу школу има свако петнаесто лице. Трећина незапослених је млађа од 30 година, а сваки пети незапослени је старији од 50 година.

6.2. ЗАПОСЛЕНИ ПО ПОДРУЧЈИМА КД, ГОДИШЊИ ПРОСЈЕК

	2010	2011	2012	2013	2014
УКУПНО	244 453	238 956	238 178	238 640	241 544
A	8 176	8 159	7 816	7 788	8 307
B	4 841	4 918	4 932	4 866	5 155
C	48 816	46 372	45 968	45 844	48 935
D	7 101	6 952	7 114	7 166	7 565
E	4 524	4 498	4 566	4 637	4 828
F	13 763	12 590	11 702	11 003	10 970
G	49 344	47 447	45 902	44 750	41 983
H	11 512	11 316	11 032	10 970	11 479
I	12 848	11 840	11 330	11 345	11 181
J	5 030	5 034	5 106	5 088	5 081
K	5 122	5 252	5 616	5 664	5 608
L	756	623	608	670	508
M	6 752	6 880	6 938	7 084	6 809
N	2 540	2 599	2 550	2 540	2 719
O	22 444	22 394	23 198	23 681	23 843
P	20 126	20 778	21 156	21 484	21 917
Q	14 784	15 394	16 350	16 755	16 785
R	2 355	2 500	2 540	2 814	3 123
S	3 619	3 410	3 754	4 491	4 748



Графикон 6.4. Стопе запослености у земљама у окружењу
(20–64 година старости)

7 – БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

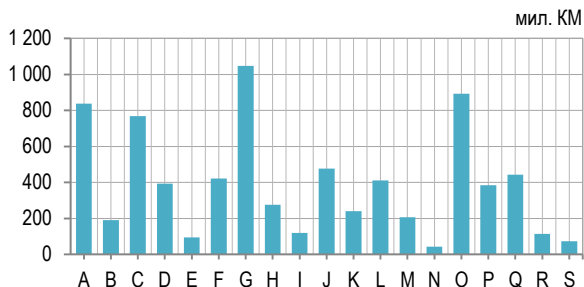
У бачви вина скривена су многа чуда.

Њемачка пословица

Економска активност Републике Српске, мјерена реалном стопом раста БДП, током 2014. године забиљежила је раст од 0,2%.

7.1. БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД И БРУТО ДОДАТА ВРИЈЕДНОСТ, 2014.

	Текуће цијене, хиљ. КМ	Стопа реалног раста, %
Пољопривреда, шумарство и риболов	837 926	-8,2
Вађење руда и камена	191 622	-3,4
Прерађивачка индустрија	769 227	5,9
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	393 439	-9,0
Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине	94 632	17,1
Грађевинарство	422 983	12,9
Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала	1 047 646	-2,8
Саобраћај и складиштење	276 123	8,3
Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство	119 398	-5,5
Информације и комуникације	478 029	0,1
Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	240 771	1,2
Пословање некретнинама	411 684	-0,3
Стручне, научне и техничке дјелатности	206 399	-5,4
Административне и помоћне услужне дјелатности	44 180	3,8
Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	892 855	1,4
Образовање	385 062	0,9
Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	443 992	0,9
Умјетност, забава и рекреација	114 132	7,0
Остале услужне дјелатности	73 505	12,4
FISIM (минус)	177 285	-5,0
Бруто додата вриједност	7 266 320	0,2
Порези на производе минус субвенције на производе	1 580 801	0,2
Бруто домаћи производ	8 847 121	0,2



Графикон 7.1. Бруто додата вриједност, текуће цијене, 2014.

Преко 1,3 милијарде КМ бруто додате вриједности ствара се у индустријским дјелатностима

У укупном бруто домаћем производу за 2014. годину подручје *Прерађивачке индустрије* учествује са 8,7%, подручје *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* са 4,4% и подручје *Вађење руда и камена* са 2,2%. Посматрано са становишта запослености, ова подручја имају доминантну улогу и запошљавају око четвртине укупног броја запослених.

7.2. БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД И БРУТО ДОДАТА ВРИЈЕДНОСТ, ТЕКУЋЕ ЦИЈЕНЕ, СТРУКТУРЕ

	%				
	2010	2011	2012	2013	2014
Пољопривредне дјелатности (А)	10,5	10,2	9,7	10,4	9,5
Непољопривредне дјелатности (В, С, Д, Е, Ф)	21,0	20,8	19,6	21,0	21,2
Услугне дјелатности (Г, Н, И, Ј, К, Л, М, О, П, Q, R, S)	53,2	53,3	54,5	53,3	53,4
FISIM (минус)	2,1	2,2	2,3	2,1	2,0
Бруто додата вриједност	82,6	82,1	81,5	82,6	82,1
Порези на производе минус субвенције на производе	17,4	17,9	18,5	17,4	17,9
Бруто домаћи производ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Економија Републике Српске по свом обиму веома је мала и није ни реално очекивати да се у кратком времену њена структура значајније промијени. Карактерише је доминантно учешће дјелатности које се ослањају на домаће ресурсе као што су пољопривреда, шумарство, рударство и енергетика. У посматраном петогодишњем периоду, уочавају се блага помјерања у структури БДП-а, опада учешће пољопривредних дјелатности, док се учешће непољопривредних и услужних дјелатности повећава.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Од укупног броја тржишних предузећа из подручја *Прерађивачка индустрија*, 1,8% чине велика предузећа, а стварају 35,4% бруто додате вриједности.

7.3. БРУТО ДОДАТА ВРИЈЕДНОСТ ПО ИНСТИТУЦИОНАЛНИМ СЕКТОРИМА, ТЕКУЋЕ ЦИЈЕНЕ, СТРУКТУРЕ

	%				
	2010	2011	2012	2013	2014
Нефинансијски сектор	49,2	49,6	49,0	50,4	50,9
Финансијски сектор	3,2	3,3	3,5	3,3	3,2
Сектор општа држава	21,9	22,8	23,5	22,3	22,7
Сектор домаћинства	27,2	25,8	25,7	25,6	24,6
Сектор непрофитних институционалних јединица које служе домаћинствима	1,0	1,1	1,1	1,0	1,0
FISIM (минус)	2,5	2,6	2,8	2,6	2,4
Бруто додата вриједност	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

7.4. БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

	2010	2011	2012	2013	2014
Бруто домаћи производ, текуће цијене, хиљ. КМ	8 318 217	8 682 397	8 584 972	8 761 456	8 847 121
Бруто домаћи производ по становнику, КМ	5 805	6 073	6 006	6 146	6 225
Бруто домаћи производ, стопе реалног раста, %	0,8	0,8	-1,1	1,9	0,2

Бруто домаћи производ по становнику, индикатор који говори о достигнутом нивоу благостања становника једне економије, у 2014. години износи 6 225 КМ и порастао је за 7,2% у односу на 2010. годину.

При расподјели бруто домаћег производа највећи дио одлази на средства за запослене

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Остала плаћања запосленим (примања разних накнада изван плате) чине 20,4% укупних средстава за запослене.

У расподјели бруто домаћег производа, оствареног у 2014. години, средства за запослене учествују са 48,6%, бруто оперативни вишак и мјешовити доходак са 33,4%, а 18,0% се односи на нето порезе на производе и производњу.

7.5. ДОХОДОВНЕ КОМПОНЕНТЕ БРУТО ДОМАЋЕГ ПРОИЗВОДА, ТЕКУЋЕ ЦИЈЕНЕ

	хиљ. КМ				
	2010	2011	2012	2013	2014
Бруто домаћи производ	8 318 217	8 682 397	8 584 972	8 761 456	8 847 121
Средства за запослене	3 937 423	4 233 305	4 247 460	4 235 444	4 304 115
Нето порези на производе и производњу	1 413 153	1 538 634	1 583 303	1 543 182	1 592 993
Бруто оперативни вишак/Бруто мјешовити доходак	2 967 641	2 910 458	2 754 209	2 982 830	2 950 013

8 – ЖИВОТНИ СТАНДАРД И СИРОМАШТВО

Неста вина, неста разговора; неста блага, неста пријатеља.
Народна изрека

Подаци прикупљени на основу 2 437 анкетираних домаћинстава у Републици Српској, у току 2011. године, показују да су просјечни мјесечни издаци за потрошњу просјечног домаћинства износили 1 381,45 КМ.

Просјечан број чланова у домаћинству био је 2,95.

8.1. УТРОШЕНЕ КОЛИЧИНЕ ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА И ПИЋА У ДОМАЋИНСТВИМА (ГОДИШЊИ ПРОСЈЕК ПО ЧЛАНУ ДОМАЋИНСТВА)

	Јединица мјере	2004	2007	2011
Брашно и остале житарице	kg	120,48	104,35	95,73
Хљеб (обични и специјалне врсте хљеба)	kg	54,83	55,01	38,59
Тјестенина	kg	8,95	9,70	7,12
Телетина и јунетина, (свјеже и залеђено)	kg	11,25	10,30	8,38
Свињетина (свјеже и залеђено)	kg	12,30	11,57	15,12
Овчетина и јаретина (свјеже и залеђено)	kg	2,96	2,16	2,63
Перад (свјеже и залеђено)	kg	17,96	15,82	18,27
Сушено и димљено месо (све врсте), саламе, кобасице, шунке и остали производи од меса	kg	9,10	12,15	11,38
Месне конзерве, укључујући и оне са додацима	kg	1,00	1,23	1,62
Јестива уља (сунцокретоно, од кукурзних клица, соје и др.)	l	21,77	21,20	15,57
Свјеже млијeko, пастеризовано и стерилизовано	l	78,44	72,01	62,75
Јогурт и кисело млијeko, кефир, укључујући јогурте са додацима шећера, воћа и сл.	l	17,86	17,85	18,02
Кајмак (од преврелог млијeka)	kg	3,61	2,38	1,57
Остали млијечни производи	kg	4,62	4,54	4,80
Сиреви свих врста	kg	8,93	10,73	9,97
Јаја	ком.	288,00	282,00	239,14
Лиснато свјеже поврће (салата, спанаћ, блитва, радић)	kg	4,19	3,85	3,58
Купусњаче (купус, карфиол, кел, раштика, прокула, брокула)	kg	18,97	16,16	12,85
Кромпир	kg	52,24	46,23	46,43
Парадајз, паприка, краставац, патлиџан, тиквице	kg	27,85	28,20	30,68
Свјежи цитруси (лимон, наранџе, мандарине, грејпфрут, кlementине, киви и др.)	kg	11,46	9,80	11,37
Банане	kg	16,40	16,30	11,71
Јабукe	kg	19,66	19,36	16,05
Крушке	kg	2,95	2,88	3,43
Шећер	kg	34,89	29,13	20,69
Џем, пекmez, мармелада, желе, компот, мед	kg	7,26	6,97	5,63

8.1. УТРОШЕНЕ КОЛИЧИНЕ ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА И ПИЋА У ДОМАЋИНСТВИМА (ГОДИШЊИ ПРОСЈЕК ПО ЧЛАНУ ДОМАЋИНСТВА) - наставак

	Јединица мјере	2004	2007	2011
Чоколада	kg	1,74	1,97	1,55
Кафа	kg	7,22	7,08	5,67
Минерална вода	l	26,07	37,46	29,24
Газирана безалкохолна пића	l	18,96	17,34	14,03
Негазирана пића (воћни сокови и сокови од поврћа, енергетски напизи, ледени чај и др.)	l	15,22	14,76	13,02
Жестока алкохолна пића	l	4,48	2,44	3,96
Вино	l	3,26	3,34	2,22
Пиво	l	34,20	37,06	27,32

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Иако су цијене дувана и цигарета у сталном порасту, потрошња дувана и цигарета у домаћинствима је порасла (2007. године била је 1,8%, а 2011. године 2,2% од укупне потрошње).

Релативна линија сиромаштва омогућује поређење стандарда једне категорије становништва са другом у истом друштву, зависно од њихових издатака за потрошњу на посматраној територији.



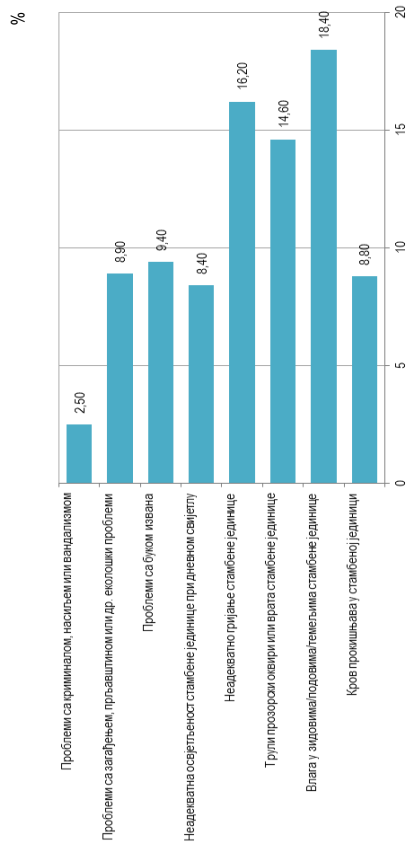
Графикон 8.1. Сиромашна и несиромашна домаћинства према три различите линије сиромаштва, 2011.

8.2. ЛИНИЈА СИРОМАШТВА

Линија сиромаштва	
50% медијане издатака (317,57 КМ)	8,0%
60% медијане издатака (381,09 КМ)	14,8%
70% медијане издатака (444,60 КМ)	23,1%
Дефинитивно сиромашна	8,0%
Слабо сиромашна	6,8%
На граници сиромаштва	8,3%
Дефинитивно нису сиромашна	76,9%

Медијана је вриједност обилежја која се налази у средини серије чији су подаци поређани по величини у растућем или опадајућем поретку.

Материјална ускраћеност мјери се кроз утврђивање непостојања одређених трајних потрошних добара у домаћинству, као и кроз утврђивање немогућности задовољења потреба које се сматрају типичним у друштву у којем се домаћинство налази.



Графикон 8.2. Проблеми домаћинства са стамбеном јединицом, 2011.

9 – ИНВЕСТИЦИЈЕ

Ко има добро вино, има доброг пријатеља.
 Португалска пословица

Инвестициона улагања у 2014. години значајно су повећана у односу на претходну годину и то за 29,1% док су исплаћене инвестиције порасле за 17,9%.

Значајан раст инвестиционе активности забиљежен је у подручју *Вађење руда и камена*, за 233,7%, *Образовање* за 220,5% и *Административне и помоћне услужне дјелатности* за 28,0%.

9.1. ОСТВАРЕНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ У СТАЛНА СРЕДСТВА ПРЕМА ДЈЕЛАТНОСТИ ИНВЕСТИТОРА, 2014.

	Вриједност остварених инвестиција, хиљ. КМ	Структура, %
Укупно остварене инвестиције	1 995 499	100,0
Пољопривреда, шумарство и риболов	41 741	2,1
Вађење руда и камена	588 652	29,5
Прерађивачка индустрија	266 794	13,4
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	202 934	10,2
Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине	13 464	0,7
Грађевинарство	61 098	3,1
Трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	124 739	6,2
Саобраћај и складиштење	48 340	2,4
Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство	6 440	0,3
Информације и комуникације	118 941	6,0
Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	32 468	1,6
Пословање некретнинама	4 254	0,2
Стручне, научне и техничке дјелатности	35 286	1,8
Административне и помоћне услужне дјелатности	7 394	0,4
Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	353 673	17,7
Образовање	46 290	2,3
Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	30 628	1,5
Умјетност, забава и рекреација	7 347	0,4
Остале услужне активности	5 016	0,2

У структури инвестиционих улагања, посматрано према дјелатности инвеститора, највише су учествовала слjedeћа подручја: *Вађење руда и камена, Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање, Прерађивачка индустрија и Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација*. Са становишта намјене инвестиционих улагања у нова стална средства, највећи дио се односи на подручја: *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација, Грађевинарство и Прерађивачка индустрија*.

Више од милијарду КМ инвестирано је у грађевинске објекте и просторе

Посматрајући инвестиционе активности према техничкој структури, више од половине укупно остварених инвестиција уложено је у грађевинске објекте и просторе. У грађевинске објекте у 2014. години највише су улагали пословни субјекти из подручја *Вађење руда и камена* 39,8%, затим *Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање* 26,0% и *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* 9,5%.

У машине, опрему и транспортна средства највише су улагали пословни субјекти из подручја *Прерађивачка индустрија* 25,8%.

Када су у питању улагања у нематеријална (неопипљива) стална средства подручје *Вађења руде и камена* учествује са 39,1%, подручје *Прерађивачке индустрија* са 12,3%, док подручје *Производње и снабдијевања електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* учествује са 11,4%.

9.2. СТРУКТУРА ОСТВАРЕНИХ ИНВЕСТИЦИЈА У СТАЛНА СРЕДСТВА ПРЕМА ТЕХНИЧКОЈ СТРУКТУРИ

	2010	2011	2012	2013	2014
Остварене инвестиције	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Грађевински објекти и простори	55,6	52,9	41,2	46,5	60,0
Машине, опрема и транспортна средства	40,2	42,8	43,9	43,3	33,7
Остало	4,2	4,3	14,9	10,2	6,3

Инвестициона улагања у 2014. години су са 43,5% финансирана из финансијских кредита, са 41,3% из властитих средстава, са 6,1% из средстава буџета и фондова, са 3,9% из других извора, са 3,2% из удружених средстава и са 2,0% из финансијског лизинга.

9.3. ИСПЛАТЕ ЗА ИНВЕСТИЦИЈЕ И ОСТВАРЕНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ

	хиљ. КМ				
	2010	2011	2012	2013	2014
Извршене исплате за инвестиције	1 443 308	1 367 206	1 630 244	1 515 773	1 786 951
Остварене инвестиције	1 446 629	1 359 836	1 622 047	1 546 014	1 995 499

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Инвестициона улагања у подручју *Образовање* у 2014. години већа су више од три пута у односу на 2013. годину.

10 – СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ СТАТИСТИКЕ

Након побједе заслужили сте шампањац. Након пораза вам треба. Наполеон

Пословање некретнинама је најпрофитабилније подручје дјелатности у 2013. години, док су Информације и комуникације најпродуктивније подручје

Просјечна стопа профитабилности, као мјера учешћа бруто пословног вишка у промету, у Републици Српској је 10,9%.

Према пословању у 2013. години подручје *Информације и комуникације* може се издвојити као једно од најуспјешнијих подручја дјелатности економије Српске. Са око 200 предузећа и приближно 5 000 запослених лица ово подручје остварује око 12% учешћа у укупној додатој вриједности, највећу продуктивност рада 84 560 КМ, као и високе трошкове рада по запосленом 25 476 КМ и високу стопу профитабилности 40,0%.

10.1. ПОКАЗАТЕЉИ УСПЈЕШНОСТИ НЕФИНАНСИЈСКЕ ПОСЛОВНЕ ЕКОНОМИЈЕ

	Промет по запосленом лицу	Додата вриједност по запосленом лицу (продуктивност)	Трошкови рада по запосленом	Бруто оперативни вишак по запосленом лицу
УКУПНО	119 395	27 457	14 451	13 045
Индустријске дјелатности	96 480	24 994	15 321	9 711
Грађевинарство	86 285	27 828	11 045	16 842
Трговина	242 333	26 313	12 226	14 126
Нефинансијске услугне дјелатности	63 393	33 709	16 033	17 705

Тржишна предузећа у подручјима индустрије запошљавају готово половину од укупно запослених лица, а дају и највећи допринос стварању укупне додате вриједности по факторским трошковима, која је у 2013. години износила 3,4 милијарде КМ.

У нефинансијској пословној економији, свако треће предузеће послује у сектору трговине, гдје је ангажовано 21,3% од укупног броја запослених. Најмањи број предузећа послује у подручју *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* 0,6%, али су у овом подручју највећи просјечни трошкови запослених 26 923 КМ.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Трговина остварује највећи промет од свих дјелатности у Републици Српској и чини приближно половину укупног промета, али има најнижу стопу профитабилности.

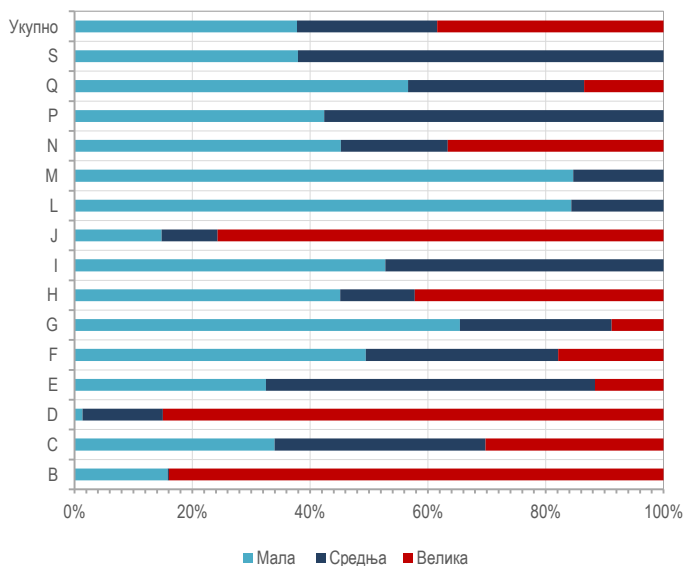
10.2. ПОКАЗАТЕЉИ ПОСЛОВАЊА НЕФИНАНСИЈСКЕ ПОСЛОВНЕ ЕКОНОМИЈЕ, СТРУКТУРЕ

	Број предузећа	Број запослених лица	Промет	Додата вриједност по факторским трошковима	Бруто оперативни вишак
УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Индустријске дјелатности	23,1	47,8	38,6	43,5	35,6
Грађевинарство	8,5	8,6	6,2	8,7	11,1
Трговина	38,3	21,3	43,4	20,5	23,1
Нефинансијске услужне дјелатности	30,1	22,3	11,8	27,3	30,2

У структури великих предузећа Републике Српске, готово половину чине предузећа из подручја дјелатности *Прерађивачка индустрија*.

Посматрано према величини предузећа, највећу профитабилност су остварила велика предузећа, 19,1%, што је више за 8,2 процентна поена од просјека у Републици Српској.

Такође, најпродуктивнија су велика предузећа, 34 837 КМ, а најмању продуктивност остварују средња предузећа, 21 751 КМ. На нивоу Републике Српске остварена продуктивност је 27 457 КМ.



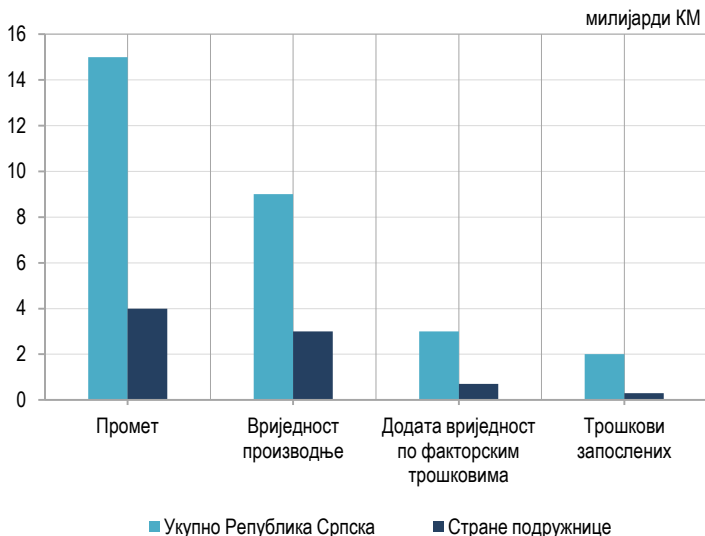
Графикон 10.1. Додата вриједност по факторским трошковима, према величини предузећа, 2013.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Од укупног броја предузећа у Републици Српској у 2013. години 94% су мала предузећа, са мање од 50 запослених.

Предузећа из подручја дјелатности Прерађивачка индустрија и Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала најинтересантнија за стране инвеститоре

Стране подружнице, односно предузећа у већинском страном власништву, у 2013. години пословала су уз стопу профитабилности од 9,4%.



Графикон 10.2. Показатељи пословања страних подружница у оквиру нефинансијске пословне економије Републике Српске

Гдје сви плаћају, вино није скупо.
Португалска изрека

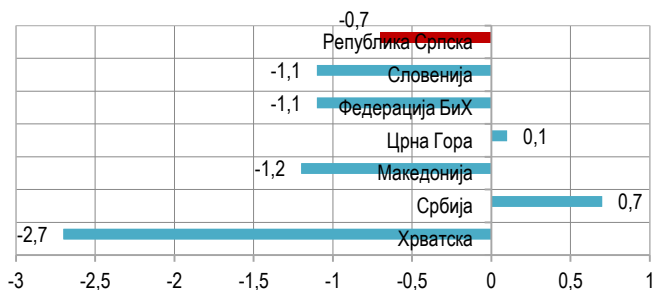
Цијене произвођача индустријских производа у 2014. години, у просјеку су забиљежиле пад од 0,7% у односу на 2013. годину

Посматрано по подручјима индустријске производње према Класификацији дјелатности БиХ, највећи пад цијена у 2014. години у односу на 2013. годину, забиљежен је у подручју *Прерађивачка индустрија*, односно у областима Производња хемикалија и хемијских производа 6,7% и Производња кокса и рафинисаних нафтних производа 4,5%.

11.1. ИНДЕКСИ ЦИЈЕНА ПРОИЗВОЂАЧА ИНДУСТРИЈСКИХ ПРОИЗВОДА

Подручја КД	претходна година=100				
	2010	2011	2012	2013	2014
УКУПНО	102,2	104,7	100,4	100,0	99,3
Вађење руде и камена	101,2	111,2	102,8	101,1	99,7
Прерађивачка индустрија	101,4	106,0	100,4	99,9	98,8
Производња и снабдјевање ел. енергијом, гасом, паром и климатизација	103,9	100,0	100,1	100,0	100,0

%



Графикон 11.1. Стопе цијена произвођача индустријских производа, 2014. (поређење)

Потрошачке цијене у Републици Српској, у 2014. години у односу на 2013. годину, у просјеку су биле ниже за 1,2%

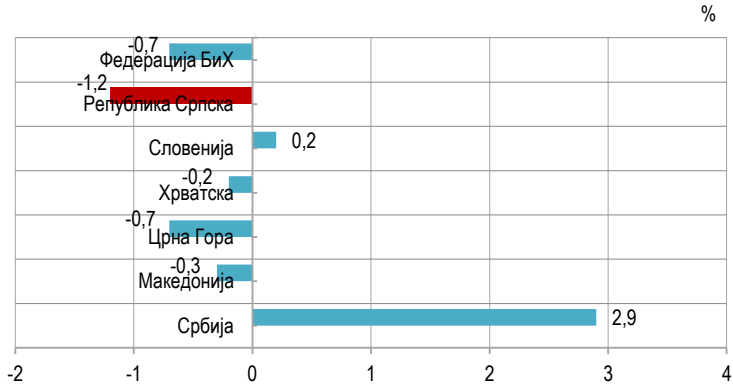
Посматрано по главним одјељцима потрошње према намјени, највећи раст цијена у 2014. години и даље се односи на одјељак Алкохолна пића и дуван, док је највећи пад цијена забиљежен у одјељку Одјећа и обућа 7,1%.

11.2. ИНДЕКСИ ПОТРОШАЧКИХ ЦИЈЕНА ПО СОICOP-У

претходна година=100

Назив	2010	2011	2012	2013	2014
УКУПНО	102,5	103,9	102,1	100,0	98,8
Храна и безалкохолна пића	99,2	105,6	101,7	100,4	97,1
Алкохолна пића и дуван	120,5	108,0	109,1	105,4	106,3
Одјећа и обућа	96,3	95,4	96,1	91,7	92,9
Становање, вода, електрична енергија, глин и други енергенти	104,1	102,8	101,2	100,3	99,9
Намјештај, покућство и редовно одржавање куће	99,8	101,1	101,1	99,9	98,8
Здравство	102,8	99,0	99,9	100,0	101,3
Превоз	106,5	108,1	105,4	99,1	98,8
Комуникације	108,3	110,3	104,3	99,9	103,9
Рекреација и култура	100,0	100,3	99,8	100,5	99,2
Образовање	105,4	99,8	100,3	101,4	100,6
Ресторани и хотели	100,4	100,7	100,2	100,0	100,0
Остали производи и услуге	100,7	99,5	100,5	100,2	99,6

Пад потрошачких цијена у 2014. години, у просјеку је забиљежен и у већини земаља из окружења, осим Србије и Словеније код којих је остварен раст од 2,9%, односно 0,2%.



Графикон 11.2. Инфлација, 2014. (поређење)

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Вишегодишње повећање цијена дувана и дуванских производа последица је усаглашавања акцизних стопа у БиХ са важећим акцизама у ЕУ.

12 – ПОЉОПРИВРЕДА

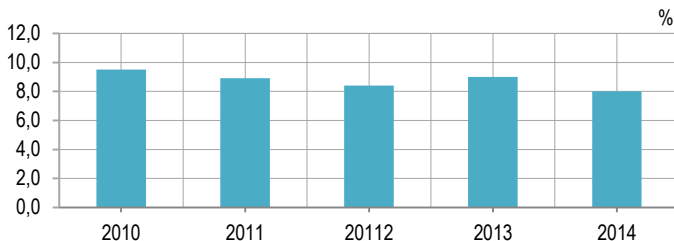
Виноград тражи слугу, а вино господара.

Народна мудрост

Учешће пољопривреде у формирању БДП-а је 8,0%

У 2014. години учешће бруто додате вриједности пољопривреде у формирању бруто домаћег производа износи 8,0%, што је за 1,0% мање од прошлогодишњег учешћа или за 1,5% мање у односу на 2010. годину.

Са учешћем од 10,9% у формирању бруто домаћег производа области агроиндустрије¹⁾ (Производња и прерада пољопривредних производа) представљају најзначајније области економије у Републици Српској.



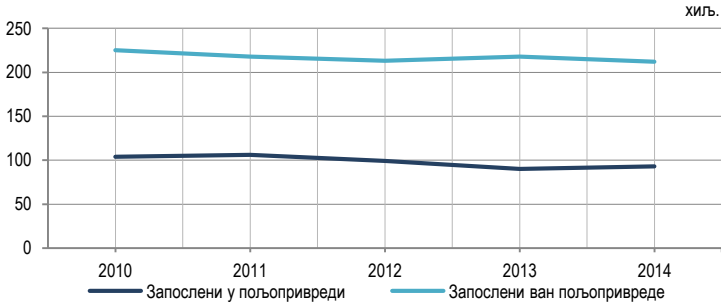
Графикон 12.1. Учешће бруто додате вриједност пољопривреде у структури БДП-а

У примарној пољопривреди је ангажовано 30,5% од укупног броја запослених

У Републици Српској је, према резултатима Анкете о радној снази, у 2014. години 93 хиљаде запослених радило у пољопривреди што је за 3,3% више у односу на претходну 2013. годину. Број запослених у пољопривреди чини 30,5% од укупног броја запослених или 10,7% од укупног броја радно способног становништва.

¹⁾ Подручје А област 01 и подручје С област 10 и област 11 по КД засноване на NACE Rev.2

Од укупног броја запослених у пољопривреди 78,4% је радило пуно радно вријеме, а преосталих 21,6% запослених је радило краће од пуног радног времена. Просјечно трајање седмичног рада у пољопривреди током 2014. године износило је 42,4 часа, односно 44,6 часова за мушкараце и 39,1 час за жене.



Графикон 12.2. Број запослених у пољопривредним и непољопривредним дјелатностима

Остварена спољнотрговинска размјена пољопривредних производа у вриједности од 263,7 милиона КМ

Укупна спољнотрговинска размјена пољопривредних производа у 2014. години износила је 263,7 милиона КМ и већа је за 8,7% (или за 21 милион КМ) у односу на 2013. годину.

Укупан увоз пољопривредних производа у 2014. години у односу на исти период 2013. године већи је за 15,5 милиона КМ (или за 7,6%), док је укупан извоз већи за 5,3 милиона КМ (или за 13,2%).

Учешће пољопривредних производа у укупном извозу износи 1,9%, а у укупном увозу 4,4%. Покривеност увоза извозом износила је 20,9% и већа је за 1,1% у односу на 2013. годину.

12.1. ИЗВОЗ И УВОЗ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

	милиона КМ		
	Извоз	Увоз	Покривеност увоза извозом
2010	50 104	194 555	25.8%
2011	41 028	218 624	18.8%
2012	34 825	203 304	17.1%
2013	40 181	202 450	19.8%
2014	45 473	217 913	20.9%

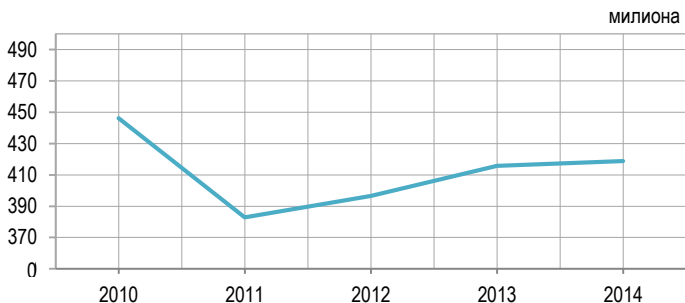
Свјеже јабуке, крушке и дуње су производи са највећим учешћем у структури укупног извоза, а који износи 7,6 милиона КМ или 16,7% од укупне вриједности извоза пољопривредних производа оствареног током 2014. године. У Русију је извезена највећа количина јабука, крушака и дуња односно 59,2% од укупне вриједности.

У структури увоза, најзаступљенији пољопривредни производ јесте кукуруз. Вриједност увезеног кукуруза у 2014. години износи 57,7 милиона КМ или 29,7% од вриједности укупно оствареног увоза у подручју пољопривреде. Највећа количина кукуруза или 88,6% од укупне вриједности је увезена из Србије.

Најзначајнији партнер Републике Српске у спољнотрговинској размјени пољопривредних производа у 2014. години јесте Србија са учешћем од 49,4% (96,2 милиона КМ) у укупно оствареном увозу и 20,4% (10,2 милиона КМ) у укупно оствареном извозу пољопривредних производа.

Производња кокошијих јаја

Током 2014. године, у Републици Српској је 2,1 милион кока носиља произвело укупно 418,9 милиона кокошијих јаја, што је за 3,1 милион јаја или 0,7% више у односу на претходну 2013. годину.

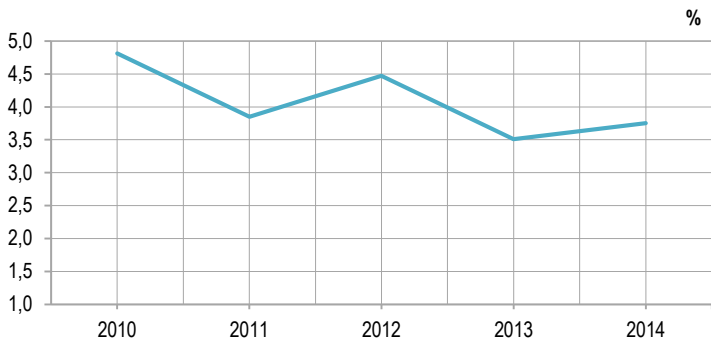


Графикон 12.3. Производња кокошијих јаја

Од укупног броја произведених кокошијих јаја 90,7% је потрошено за конзумацију, 5,5% је искоришћено за насад, 3,0% је отишло у индустријску прераду, а 0,8% је евидентирано као губитак.

У 2014. години просјечна цијена јаја је износила 0,14 КМ по конзумном јајету и 0,42 КМ по јајету за насад. Остварена годишња вриједност производње кокошијих јаја у 2014. години је износила 58,6 милиона КМ, што чини 3,8% укупне вриједности остварене пољопривредне производње.

Током 2014. године из Републике Српске извезено је 10,1 милиона кокошијих јаја у вриједности од 5,8 милиона КМ. Са друге стране увезено је 11,6 милиона јаја у вриједности од 3,1 милиона КМ тако да је остварен суфицит у спољнотрговинској размијени кокошијих јаја у вриједности од 2,7 милиона КМ.



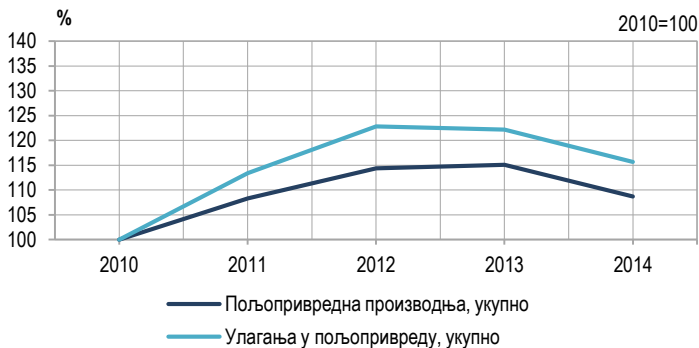
Графикон 12.4. Учешће вриједности производње јаја у укупној вриједности остварене пољопривредне производње

Највећу количину кокошијих јаја, у вриједности од 3,9 милиона КМ, Република Српска је извезла у Црну Гору, док је са друге стране највише јаја, у вриједности од 1,5 милиона КМ, увезла из Србије.

Кретање индекса цијена у пољопривреди

У 2014. години, у односу на базну 2010, забиљежено је повећање индекса цијена код значајног броја пољопривредних производа (оупут) као и код средстава која се користе у пољопривредној производњи (инпут). У односу на претходну 2013. годину код свих инпута и већине пољопривредних производа забиљежено је смањење индекса цијена.

Као и претходних година, у односу на базну 2010. годину, раст индекса цијена средстава која се користе у пољопривредној производњи је био већи од раста индекса цијена пољопривредних производа (графикон 12.5).



Графикон 12.5. Годишњи индекси цијена оутпута и инпута

Укупан индекс цијена средстава која се користе у пољопривреди у 2014. години већи је за 15,7% у односу на базну 2010. годину. У односу на претходну 2013. годину, укупан индекс цијена средстава која се користе у пољопривреди мањи је за 5,4%.

Укупан индекс цијена пољопривредних производа у Републици Српској у 2014. години већи је за 8,7% у односу на базну 2010. годину, односно мањи је за 5,6% у односу на 2013. годину.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У Републици Српској је у 2014. години било 1 846 950 чокота винове лозе, што је за 332,7% више у односу на 1996. годину.

Винограду није потребна молитва него мотика.

Бугарска пословица

Велики дио територије Републике Српске прекривен је густим и непрегледним шумским комплексима, што уз бројне водотоке представља скоро идеално станиште бројних биљних и животињских врста. Људи нашег поднебља и шуме су увијек били повезани у нераскидиву везу узајамне зависности. Шумама Српске газдује се на одржив начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује њихова производна способност, биолошка разноврсност, способност обнављања и виталност, чиме се у садашњости и будућности обезбеђује испуњавање економских, еколошких и социјалних функција шума.

Еколошки, шуме Републике Српске припадају различитим биогеографским регионима и прилагођене су различитим природним условима. Близина Јадранског мора на југу, високе планине у средишњем дијелу, као и плодне равнице на сјеверу, утицали су повољно на разноликост шумских заједница, те на значајно већи просјечни годишњи прираст у односу на окружење. Просјечни годишњи прираст дрвне масе у високим шумама са природном обновом износи 8,18 m^3/ha (државне шуме). Од укупне површине Републике Српске, 50% су површине прекривене шумама, што износи око 0,75 ha по становнику. У државном власништву налази се око милион хектара шума и шумског земљишта док приватне шуме заузимају око 20% укупне шумске површине у Републици Српској.

13.1. ИСКОРИШЋАВАЊЕ ШУМА

	Посјечена бруто дрвна маса				
	укупно	државне шуме	приватне шуме	лишћара	четинара
2010	2 550	2 314	236	1 523	1 028
2011	2 838	2 555	283	1 640	1 198
2012	2 853	2 558	296	1 585	1 269
2013	2 966	2 670	297	1 617	1 350
2014	3 016	2 742	274	1 550	1 466

хиљ. m^3

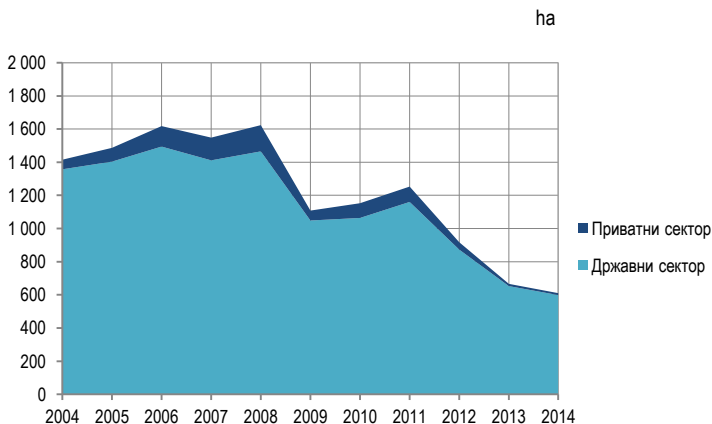
Посјечена бруто дрвна маса у шумама и изван шуме у 2014. години већа је у односу на 2013. годину и износи око 3 милиона m^3 од чега на државни сектор отпада око 2,7 милиона m^3 што је значајно више него у приватном сектору и чини 90% укупно посјечене дрвне масе.

13.2. ПРОИЗВОДЊА И ПРОДАЈА ШУМСКИХ СОРТИМЕНАТА У ДРЖАВНИМ ШУМАМА

m³

	2010	2011	2012	2013	2014
Производња укупно	1 771 841	1 893 542	1 848 712	1 925 029	1 944 658
Трупци за резање	812 047	866 875	862 997	931 740	943 848
Продаја укупно	1 809 701	1 955 500	1 815 978	1 892 033	1 908 874
Трупци за резање	847 965	910 105	862 869	922 327	939 572

Прикупљени подаци показују да се активност на пошумљавању површина у Републици Српској из године у годину значајно смањује. Тако је у 2014. години укупна пошумљена површина износила је 611 ha и мања је за 8,4% у односу на 2013. годину, док је у односу на 2012. годину смањена за чак 33,4%. Површина пошумљена четинарским врстама износи 495 ha, што чини скоро 81% од укупно пошумљених површина током 2014. године.



Графикон 13.1. Вјештачко пошумљавање

13.3. ПРОСЈЕЧНА ЦИЈЕНА ПРОДАТИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА У ДРЖАВНИМ ШУМАМА БЕЗ ПДВ-А

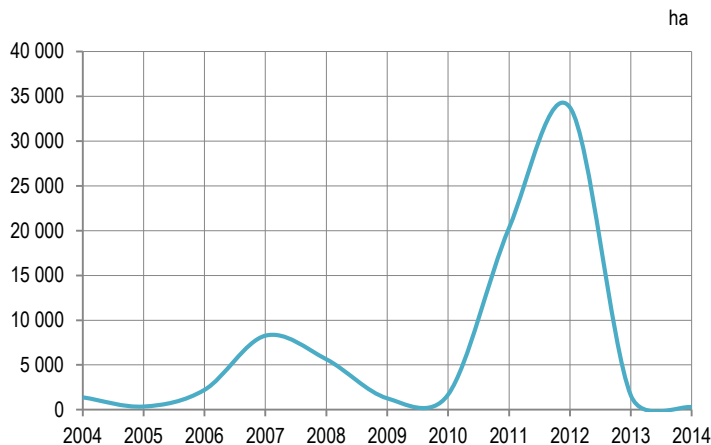
	KM		
	УКУПНО	Четинари	Лишћари
2010	77,13	94,65	64,95
2011	78,13	96,27	64,78
2012	79,92	97,96	65,29
2013	82,50	97,30	70,49
2014	82,67	96,08	70,16

13.4. БРУТО ДОДАТА ВРИЈЕДНОСТ ПОДРУЧЈА ШУМАРСТВА

	2010	2011	2012	2013	2014
Бруто додата вриједност шумарства, хиљ. KM	99 643	109 500	109 318	124 255	129 624
Бруто домаћи производ у тржишним цијенама, хиљ. KM	8 318 217	8 682 397	8 584 972	8 761 456	8 847 121
Учешће шумарства у структури БДП-а, %	1,2	1,3	1,3	1,4	1,5

Према стандардној међународној трговинској класификацији (СМТК РЕВ. 4) комерцијално шумарство и индустрија¹⁾ заснована на дрвету као сировини учествују значајно у структури извоза Републике Српске у 2014. години са 15,2%, односно у износу од 409 милиона KM.

¹⁾ Плуто и дрво, целулоза и отпаци од папира, производи од плута и дрвета и производи од папира, картона и целулозе (без намјештаја) - одсједи 24, 25, 63 и 64.



Графикон 13.2. Површине шума и шумског земљишта захваћене пожаром

Штете од пожара у 2014. години евидентиране су на површини од 290 ha, са оштећеном дрвном масом од 630 m³ и значајно су мање у односу на претходну годину.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Од преосталих и ријетких европских прашума, чак четири се налазе у Републици Српској (Перућица, Јањ, Дормишевица и Лом), као и два национална парка Сутјеска и Козара.

Вино је сунчева свјетлост заробљена у води.

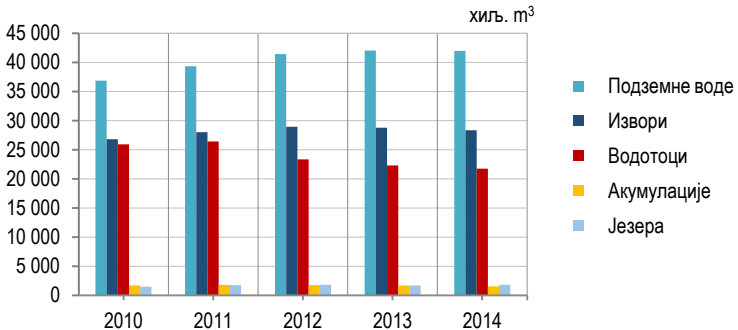
Галилео Галилеј

Довољна количина и доступност чисте воде предуслов су за очување равнотеже екосистема, здравља људи и напретка друштвених заједница у цјелини. Упркос бројним достигнућима савремене цивилизације, велики број земаља суочава се са недостатком питке воде, која је као природни ресурс у неким друштвима и разлог сукоба. При том, многи облици све чешћих климатских промјена, од честих и изразитих суша до поплава великих размјера, везани су за кретање воде у природи. Све ово и бројне друге чињенице говоре о значају и потреби очувања водних ресурса, како кроз смањење потрошње воде, тако и кроз мјере спречавања загађења и адекватно управљање отпадним водама.

Република Српска има срећу да није непосредно угрожена недостатком питке воде, што, међутим, не умањује важност заштите постојећих водних токова и побољшања система управљања отпадним водама.

Подземне воде, главни извор питке воде

Доступност и квалитет подземних вода у Републици Српској чини да су управо подземне воде, укључујући изворе, преовлађујући извор питке воде за домаћинства, индустрију, пољопривреду и остале потрошаче. Током петогодишњег периода, 2010-2014. године, вода захваћена из подземних вода и извора, чинила је, уз тренд благог пораста, око 70% укупно захваћене воде.

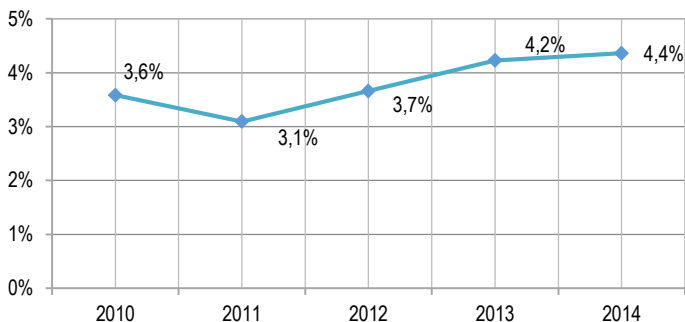


Графикон 14.1. Захваћена вода, према врсти извора

Површинске воде, водопријемници комуналних и индустријских отпадних вода

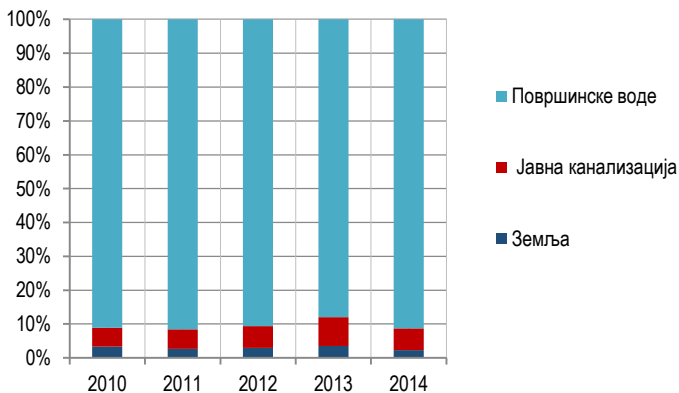
Док су подземне воде извор питких вода, површинске воде су водопријемници за око 95% отпадних комуналних вода. Од укупне количине комуналне воде испуштене у површинске воде у 2014. години, тек 4,7% било је пречишћено прије испуштања.

Постотак пречишћене комуналне воде у односу на воду испуштену у површинске и подземне реципијенте је 4,4%. Иако мали, проценат пречишћене у односу на укупно испуштену отпадну комуналну воду показује благи раст током периода 2010-2014. године.



Графикон 14.2. Пречишћене отпадне комуналне воде

Површинске воде су реципијенти и за преко 90% отпадних вода из индустрије. У 2014. години, око 91% испуштене отпадне воде из индустрије завршило је у површинским водама. Сличан тренд биљежи се и у периоду 2010-2014. година.



Графикон 14.3. Реципијенти отпадних индустријских вода

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Број водоводних прикључака у Републици Српској је у периоду од десет година, од 2005. до 2014. године, порастао за око 28%.

15 – ИНДУСТРИЈА

Метал се упозна у ватри, човјек уз вино.

Јапанска пословица

У 2014. години индустријска производња је порасла за 0,6% у односу на 2013. годину

Индустријска производња је у претходном периоду биљежила стални раст, осим у 2012. години када је евидентиран пад. У 2014. години остварено је повећање од 0,6% у односу на 2013. годину.

Најзначајнија је производња електричне енергије, прехранбених производа, прерада дрвета, вађење угља, вађење руда метала, производња деривата нафте, производа од метала, производа од бетона и производња обуће.

Поређења ради, у истој години, повећање индустријске производње такође је забиљежено у БЈР Македонији (4,8%), Словенији (1,6%), Хрватској (1,2%) и Федерацији БиХ (0,1%), док је пад забиљежен у Србији (-6,5%).

15.1. ИНДЕКСИ ИНДУСТРИЈСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ ПО ПОДРУЧЈИМА КД претходна година=100

Подручја КД	2010	2011	2012	2013	2014
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	105,4	104,8	96,0	104,1	100,6
В	109,1	118,2	96,1	104,1	96,6
С	105,5	104,3	95,6	104,2	104,9
Д (осим гране 35.3)	103,0	100,0	96,3	101,1	91,0

15.2. ИНДЕКСИ ИНДУСТРИЈСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ ПО ПОДРУЧЈИМА КД 2010=100

Подручја КД	2011	2012	2013	2014
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	104,8	100,5	104,7	105,4
В	118,2	113,6	118,3	114,3
С	104,3	99,8	103,9	109,1
Д (осим гране 35.3)	100,0	96,3	97,4	88,7

У 2014. години улагања у индустрију су за 82,4% већа у односу на претходну годину

Скоро 70% остварених инвестиција у нова стална средства у индустријским дјелатностима, које укупно износе 1 018 милиона КМ, уложено је у подручје *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација*.

Учешће индустрије у бруто домаћем производу у 2014. години је 15,4%, при чему најзначајније учешће има *Прерађивачка индустрија* (8,7%).

Од укупно 4 249 индустријских предузећа, која су регистрована до краја 2014. године, 88,0% је у приватном власништву.

У Регистар пословних субјеката у 2014. години уписана су и разврстана у индустријске дјелатности 182 пословна субјекта.

Највише индустријских предузећа, 90,4% бави се *Прерађивачком индустријом*, 4,1% *Вађењем руда и камена*, 4,0% *Производњом и снабдијевањем електричном енергијом, гасом, паром и климатизацијом* и 1,5% *Рециклажом (прерадом) материјала*.

У индустријским предузећима запослено је нешто више од 56 хиљада радника, од чега 76,9% у прерађивачкој индустрији. Радници запослени у индустријским предузећима чине 27,4% од укупно запослених у Републици Српској.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Од укупно остварених инвестиција у нова стална средства према намјени инвестиција, у Републици Српској у 2014. години, 55,4% је уложено у индустријске дјелатности.

Продаја индустријских производа у 2014. години је за 5,8% већа него у 2013. години.

Продаја индустријских производа у 2014. години, према извјештајима индустријских предузећа, износи 5 185 милиона КМ, а производи прерађивачке индустрије чине 73,0% укупне вриједности продаје.

Преко двије трећине укупне вриједности продаје индустријских производа остварује пет индустријских области, а то су *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* 21,7%, *Производња кокса и рафинисаних нафтних производа* 21,5%, *Производња прехранбених производа* 13,6%, затим *Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, осим намјештаја*; *производња предмета од сламе и плетарских материјала* 6,5% и *Производња готових металних производа, осим машина и опреме* 5,7%.

15.3. ВРИЈЕДНОСТ ПРОДАЈЕ ПО ИНДУСТРИЈСКИМ ОБЛАСТИМА

ИНДУСТРИЈСКЕ ОБЛАСТИ	мил. КМ				
	2010	2011	2012	2013	2014
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	3 415	3 864	5 032 ¹⁾	4 901	5 185
Вађење угља и лигнита (мрког угља)	35	45	61	63	72
Вађење руда метала	90	114	135	141	137
Вађење осталих руда и камена	28	31	32	33	32
Помоћне услужне дјелатности у вађењу руда и камена	-	-	-	0	-
Производња прехранбених производа	537	574	609	649	703
Производња пића	57	57	72	76	80
Производња дуванских производа	7	5	4	5	3
Производња текстила	42	39	36	28	29
Производња одјеће	36	38	33	41	49
Производња коже и предмета од коже	77	88	71	95	113
Прерада дрвета и производи од дрвета и плуте	214	260	269	290	337
Производња папира и производа од папира	93	106	103	108	114
Штампање и умножавање снимљених записа	19	16	14	12	30
Производња кокса и рафинисаних нафтних производа	97	133	1 331 ¹⁾	1 174	1 116
Производња хемикалија и хемијских производа	64	40	60	52	76
Производња фармацевтских производа и препарата	12	31	38	42	34
Производња производа од гуме и пластичних маса	71	77	81	84	99
Производња осталих производа од неметалних минерала	152	151	125	89	106
Производња базних метала	296	336	274	230	194
Производња готових металних производа, осим машина и опреме	227	253	257	262	293
Производња рачунара, електронских и оптичких произв.	8	8	7	8	7
Производња електричне опреме	44	47	51	59	77
Производња машина и опреме, д.н.	26	37	46	46	50
Производња моторних возила, приколица и полуприколица	24	26	26	31	32
Производња осталих саобраћајних средстава	2	1	7	11	15
Производња намјештаја	102	122	136	149	168
Остала прерађивачка индустрија	8	8	12	13	14
Поправка и инсталација машина и опреме	66	82	74	49	47
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	932	1 081	1 030	1 026	1 125
Рециклажа (прерада) материјала	51	57	38	35	33

¹⁾ Почевши од 2012. године, подаци нису оптимално упоредиви са подацима за претходне године

Двије петине укупне вриједности продаје индустријских предузећа се односи на извоз

Индустријска предузећа су у 2014. години остварила извоз од 2 112 милиона КМ, што представља 40,7% њихове укупне вриједности продаје.



Графикон 15.1. Индустријске области са највећим учешћем извоза у укупном извозу индустријских предузећа, 2014.

16 – ЕНЕРГЕТИКА

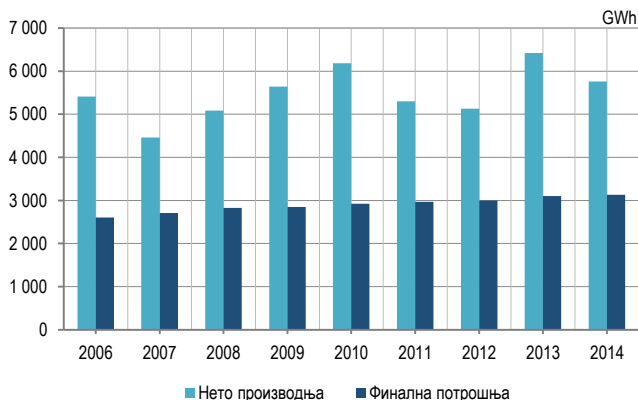
Вино мораш пити тако да разбуђује свијест, а не да је гаси.

Тин Ујевић

Сигурност снабдијевања потрошача електричне енергије у Републици Српској је висока с обзиром да се користе домаћи извори примарне енергије, у првом реду угља и хидропотенцијали.

Укупна нето производња електричне енергије у 2014. години је 5 758 GWh од чега је у термоелектранама произведено 3 134 GWh или 54,4%, у хидроелектранама 2 612 GWh или 45,4%, док је у индустријским енерганама произведено 12 GWh или 0,2%.

У протеклих девет година примјетан је благи тренд раста финалне потрошње електричне енергије.



Графикон 16.1. Нето производња и финална потрошња електричне енергије

Забилежен раст потрошње угља у индустрији

Од укупно расположиве количине угља у Републици Српској око 94% троши се за производњу енергије, док се остатак користи у широкој потрошњи.

Највећи потрошач угља у оквиру финалне потрошње је индустрија са учешћем од 58,9%. У последње двије године забилежен је раст потрошње угља у индустрији.

Република Српска нема сопствену производњу природног гаса и сву потребну количину увози. Највећи финални потрошач гаса је индустрија на коју се односи 89,8% потрошње док је преосталих 10,2% распоређено на домаћинства и остале потрошаче.

У 2014. години у односу на 2013. годину производња топлотне енергије из биомасе је порасла за 42,3%.

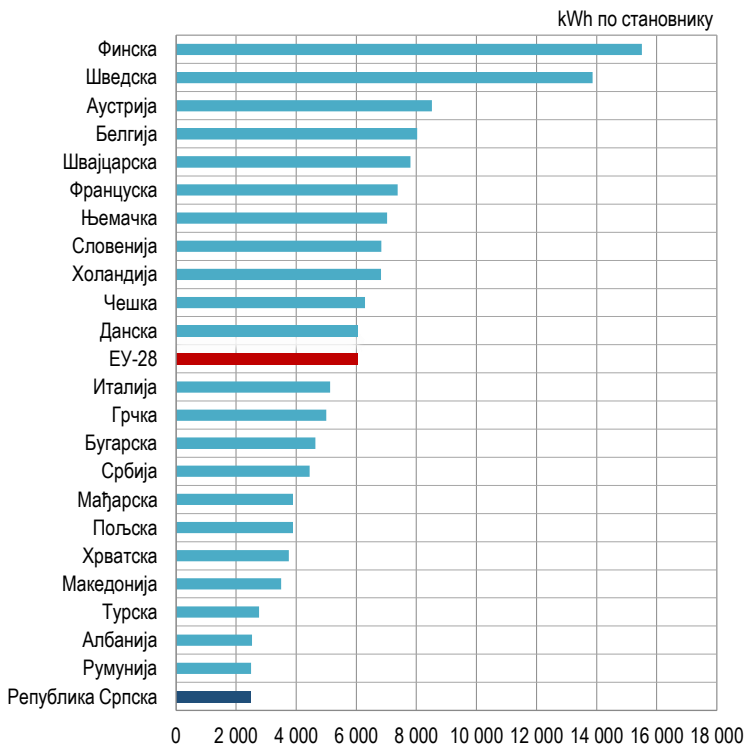
ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Република Српска располаже билансним вишковима електричне енергије. У 2014. години остварена је укупна продаја од 1 995 GWh.

16.1. ПРОИЗВОДЊА И ФИНАЛНА ПОТРОШЊА ГОРИВА И ЕНЕРГИЈЕ

	2010	2011	2012	2013	2014
Производња горива и енергије					
Мрки угаљ (хиљ. t)	1 550	2 147	2 201	2 194	2 001
Лигнит (хиљ. t)	3 042	3 379	3 024	3 334	3 484
Електрична енергија ¹⁾ (GWh)	6 183	5 298	5 130	6 416	5 758
Хидроелектране ¹⁾ (GWh)	3 318	1 848	1 878	3 004	2 612
Термоелектране ¹⁾ (GWh)	2 856	3 450	3 252	3 390	3 134
Остала производња ¹⁾ (GWh)	9	-	-	22	12
Топлота (TJ)	1 680	1 737	1 806	1 697	1 378
Финална потрошња горива и енергије					
Мрки угаљ (хиљ. t)	74	81	71	171	175
Лигнит (хиљ. t)	104	134	133	94	118
Електрична енергија (GWh)	2 922	2 970	3 000	3 104	3 129
Топлота (TJ)	1 483	1 613	1 506	1 433	1 246
Природни гас (хиљ. Sm ³)	36 026	67 037	58 755	21 923	27 655

¹⁾ Производња на прагу



Графикон 16.2. Потрошња електричне енергије по становнику, 2013. (IEA)

У 2014. години преко 816 милиона КМ је уложено у енергетику

Остварене инвестиције у нова стална средства у енергетику (области 05, 19 и 35) износе око 816 милиона КМ, што чини 40,9% укупно остварених инвестиција у нова стална средства у Републици Српској у 2014. години.

Учешће енергетике у укупном бруто домаћем производу је 6,7%.

Око 12 хиљада радника запослено је у енергетици што представља око 6% од укупно запослених у Републици Српској. Број запослених у енергетици у 2014. години у поређењу са 2013. годином већи је за 4,0%.

17 – ГРАЂЕВИНАРСТВО

Вино је вјешт рвач – одмах хвата за ноге.

Титус Мацијус

Вриједност извршених грађевинских радова у Републици Српској биљежи раст од 10,2% у 2014. години у односу на 2013. годину. Објекти нискоградње чине 75,1% укупне вриједности извршених радова и имају раст од 18,2%, док је код објеката високоградње евидентиран пад за 8,6%. У исто вријеме дошло је до раста броја запослених у грађевинарству за 15,8%.

Учешће бруто додате вриједности грађевинарства у формирању бруто домаћег производа Републике Српске у 2014. години износи 4,8%, а остварене инвестиције у нова стална средства у грађевинарству учествују са 15,1% укупно остварених инвестиција.



Графикон 17.1. Вриједност извршених радова

Број завршених станова већи је за 25,8% у 2014. години у односу на прошлу годину, а највећи раст стамбене изградње забиљежен је код једнособних станова (91,8%). У структури завршених станова највећи удио односи се на једнособне станове (41,3%), затим слиједе двособни станове са 36,9%, а остало су трособни и вишесобни станове.

17.1. ЗАВРШЕНИ СТАНОВИ ПРЕМА БРОЈУ СОБА

	Јединица мјере	2014
УКУПНО	број	1 698
	м ²	90 168
Једнособни станове	број	702
	м ²	27 967
Двособни станове	број	627
	м ²	33 494
Трособни станове	број	313
	м ²	21 663
Четворособни и вишесобни станове	број	56
	м ²	7 044

У грађевинарству је запослено 4,5% од укупног броја запослених у Републици Српској

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Да ће у оквиру изградње ауто-пута Бања Лука – Добој бити изграђено 39 мостова, укупне дужине 2 172 м, што је 5,19% укупне дужине овог аутопута, као и 35 мањих мостова распона L=10-40 м.

18 – СПОЉНА ТРГОВИНА

Неколико чаша вина склопе хиљаду послова.

Кинеска пословица

Подаци о увозу и извозу односе се на пословне субјекте са сједиштем у Републици Српској.

Статистика спољне трговине обухвата сав промет робе која се извози из земље и која се увози у земљу, а која је хомогена према врсти производа, земљи поријекла, одредишту, начину плаћања и моменту преласка границе.

У складу са европским стандардима, подаци се обухватају према систему специјалне трговине, што значи да се поред редовног извоза и увоза, обухвата и извоз и увоз по основу процеса оплемењивања, тј. обрада и дорада, а искључује се привремени извоз и увоз.

Из укупне вриједности увоза и извоза искључен је увоз и извоз остварен од стране физичких лица.

Повећање извоза у 2014. години

У периоду од 2010. до 2014. године, извоз из Републике Српске стално је растао, осим у 2012. години.

У односу на 2013. годину, у 2014. години извоз је повећан за 3,4%, а увоз за 8,5%. Обим робне размјене Републике Српске са иностранством у 2014. години износио је 7,6 милијарди КМ, од чега се на извоз односи 2,7 милијарди КМ, а на увоз 4,9 милијарди КМ. Спољнотрговински дефицит Републике Српске у истој години износио је 2,3 милијарде КМ.

Република Српска је у 2014. години највише извозила у Италију 18,3%, Србију 14,9%, Хрватску 10,3%, Њемачку 9,3% и Словенију 8,8%.

У истој години, највише се увозило из Русије 21,5%, Србије 16,0%, Кине 12,0%, Италије 10,1% и Њемачке 6,8%.

Покривеност увоза извозом у 2014. години износила је 54,4%

Покривеност увоза извозом у Републици Српској, као и код већине земаља у окружењу, такође је смањена у 2014. години у односу на 2013. годину.

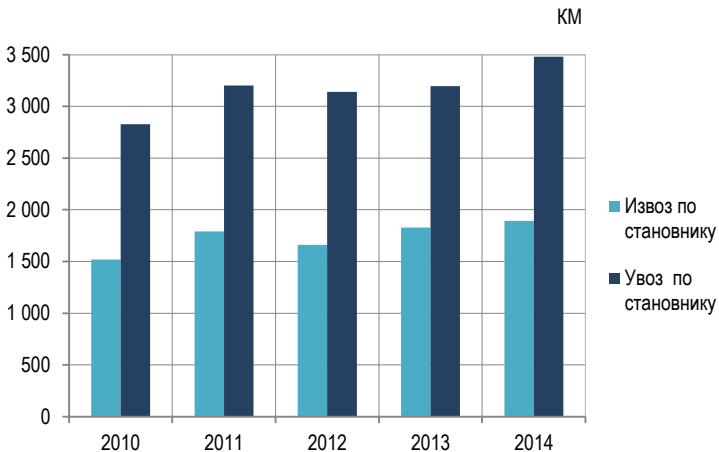
У робној размјени Републике Српске са иностранством у 2014. години највише су заступљени минерални производи

У структури извоза у 2014. години, највише учествује одјељак Минерални производи са 17,8%, затим одјељак Обућа, шешири и остала покривала главе, кишобрани, штапови, препарирано перје, умјетно цвијеће и производи од људске косе 13,3% и одјељак Прости метали и производи од простих метала 12,5%.

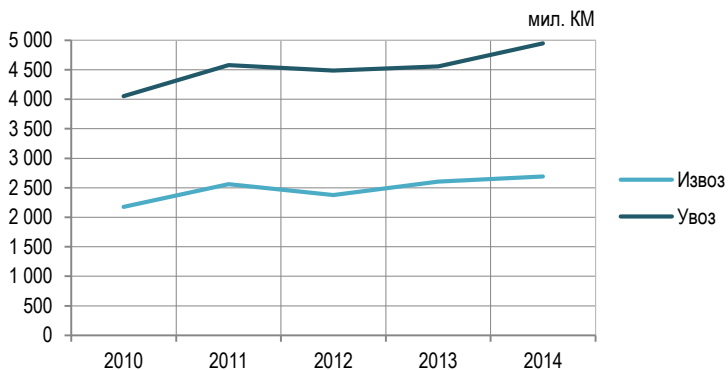
У структури увоза у истој години, највише учествује одјељак Минерални производи са 24,0%, затим одјељак Машине; електротехничка опрема; апарати за снимање и репродукцију слике и звука 16,1% и одјељак Производи прехранбене индустрије; пића, алкохоли и дуван 9,1%.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

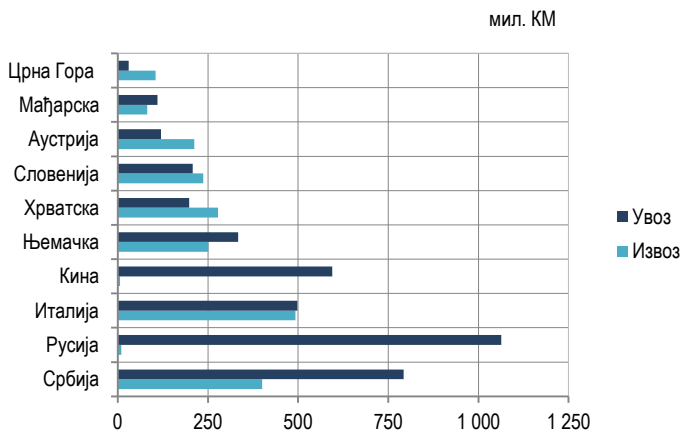
Покривеност увоза извозом Републике Српске са земљама Европске уније (28 чланица) износи чак 95,7% у 2014. години.



Графикон 18.1. Извоз и увоз по становнику



Графикон 18.2. Спољнотрговински биланс



Графикон 18.3. Земље са највећим учешћем у обиму робне размјене са Републиком Српском, 2014.

19 – ДИСТРИБУТИВНА ТРГОВИНА

Савјете примај уз вино, а употребљавај уз воду.

Бенџамин Франклин

Дистрибутивна трговина је скуп свих облика трговинских активности, од набавке робе од произвођача до испоруке робе крајњим потрошачима на домаћем тржишту. Она обухвата трговину на велико за сопствене потребе, посредовање у трговини на велико, трговину на мало и поправку моторних возила и мотоцикала, те предмета за личну употребу у домаћинству.

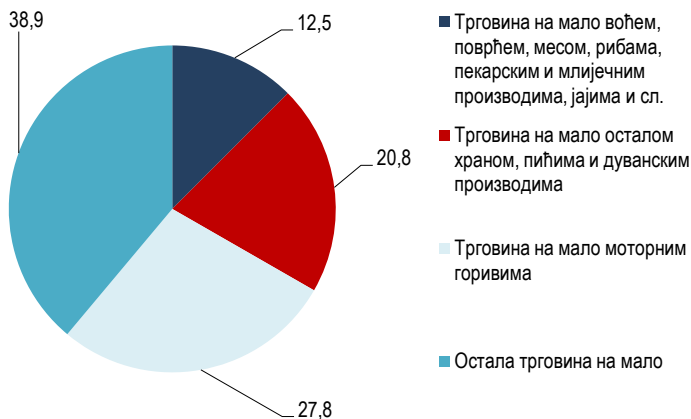
Подаци о промету предузетника нису укључени у укупан промет.

Највећа стопа раста дистрибутивне трговине у односу на базу 2010. годину остварена је у 2011. години и била је 6,2%.

Промет у трговини на мало у 2014. години у односу на базу 2010. годину номинално је био већи за 23,5%, а реално 16,9%. Промет у трговини на велико, мјерен номиналном стопом раста, у истом периоду био је мањи за 0,4%.

19.1. ИНДЕКСИ ПРОМЕТА У ДИСТРИБУТИВНОЈ ТРГОВИНИ ПО ОБЛАСТИМА КД

	Дистрибутивна трговина, укупно	Трговина на велико и мало моторним возилима и мотоциклима, поправка моторних возила и мотоцикала	Трговина на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима	Трговина на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима	
				Номинални	Реални
2010	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2011	106,2	104,4	109,6	107,0	102,5
2012	89,1	79,8	107,5	112,2	104,0
2013	88,5	78,2	108,9	135,0	126,1
2014	87,3	79,5	99,6	123,5	116,9



Графикон 19.1. Учешће промета по робним групама у укупном промету у трговина на мало, 2014.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Послије издвајања за куповину моторних горива (27,8%), у 2014. години се највише издвајало за куповину фармацеутских производа (8,2%).

Ко може пити с извора, нек не пије из посуде.

Фридрих Вилхелм Ниче

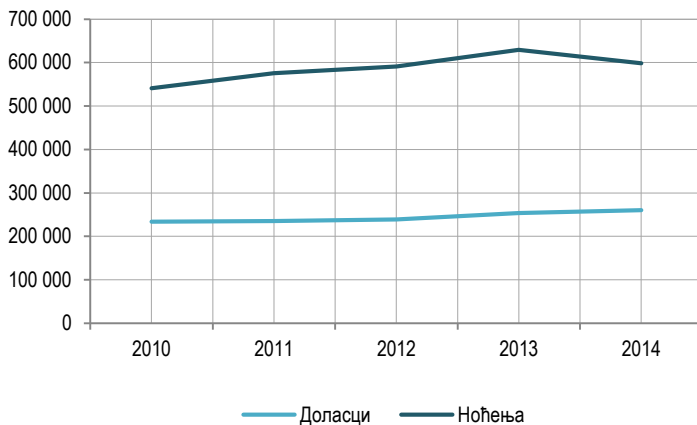
Повољан географски положај, као и чињеница да се Република Српска налази на раскрсници значајних путева, те разноврсно природно и богато културно наслеђе, очувана животна средина, и изузетна гастрономска понуда значајно утичу на изражен тренд развоја туризма у Републици Српској. Посебне потенцијале представљају могућности улагања у планински, бањски, еко и авантуристички туризам.

Најпосећенија дестинација када је у питању планински туризам, свакако је олимпијска љепотица Јахорина која је једна од најатрактивнијих одређишта за зимске спортове, не само у Републици Српској већ и на ширем подручју. Бања Врућица је водећи представник у области бањског туризма, која је чувена због висококвалитетних термалних минералних вода. Као посебну туристичку дестинацију треба поменути и Андрићград, који посјећује на десетине хиљада туриста, од чега могу очекивати просперитет не само вишеградска регија, већ и цијела Република Српска. Незаобилазно подручје у туристичкој понуди Републике Српске је и подручје вина и сунца – Херцеговина, гдје је број туриста у сталном порасту, првенствено захваљујући природним љепотама Херцеговине, а затим и близини Јадранског мора.

Када су у питању подаци о доласку туриста у 2014. години, забиљежен је, у односу на 2013. годину, повећан број долазака туриста за 2,6% док је број ноћења туриста мањи за 4,9%. Од укупно остварених ноћења страних туриста, туристи из Србије биљеже највећи број ноћења са 30,4%, слиједу туристи из Хрватске са удјелом од 22,4%, те туристи из Словеније са 7,0% удјела.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Број ноћења страних туриста у Републици Српској за период 2010-2014. година порастао је за 33,2%. Занимљиво је споменути да за Град Требиње тај проценат повећања износи 240,0%.



Графикон 20.1. Доласци и ноћења туриста по годинама, 2010–2014.¹⁾

1) Од јануара 2013. године, објекти за смјештај у бањским мјестима у којима особе бораве ради медицинске рехабилитације, приказују доласке и ноћења само за особе које саме носе накнаду за тај боравак. За податке од 2010-2012. године, извршен је прерачун података.

21 – САОБРАЋАЈ И ВЕЗЕ

Кад вино тоне, ријечи пливају.

Енглеска пословица

Превоз путника и робе

Превоз путника у копненом саобраћају, у последњих пет година, највећу стопу раста забиљежио је у 2010. години.

21.1. ПРЕВОЗ ПУТНИКА И РОБЕ ПО ГРАНАМА САОБРАЋАЈА

	2010	2011	2012	2013	2014
Друмски и градски саобраћај					
Дужина путева, km ¹⁾	14 147	14 376	14 299	14 040	14 106
Превезени путници, хиљ.	30 499	32 171	32 612	31 745	29 752
Превезена роба, хиљ.тона	1 447	1 741	2 063	2 444	2 665
Жељезнички саобраћај					
Дужина пруге, km	426	426	426	426	426
Превезени путници, хиљ.	402	317	321	211	173
Превезена роба, хиљ.тона	5 087	5 191	5 372	5 191	5 009
Услуге у ваздушном саобраћају					
Број летова	662	856	658	739	1 053
Број путника	4 566	8 372	6 397	8 734	27 734

¹⁾ Извор: Јединице локалне самоуправе, ЈП „Путеви Републике Српске” и ЈП „Аутопутеви Републике Српске”

Превезено је 30 милиона путника у 2014. години, од чега градско-приградским превозом 74,3%.

Позитивна стопа раста присутна је и у друмском превозу робе. Превезено је 9,0% више робе у 2014. него у 2013. години, док је превоз робе жељезничким саобраћајем смањен за 3,5%. Жељезничким саобраћајем превезе се 65,3% од укупно превезене робе.

Поштанске активности

Број писмоносних пошиљки у 2014. години порастао је за 22,4%, а пакетских пошиљки за 17,1% у односу на претходну годину док је број телеграма наставио тенденцију опадања.

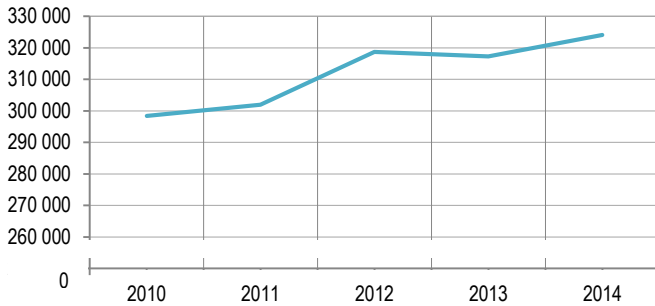


Графикон 21.1. Поштанске активности

Регистрована возила

У Републици Српској у 2014. години регистровано је 2,2% више возила него у 2013. години.

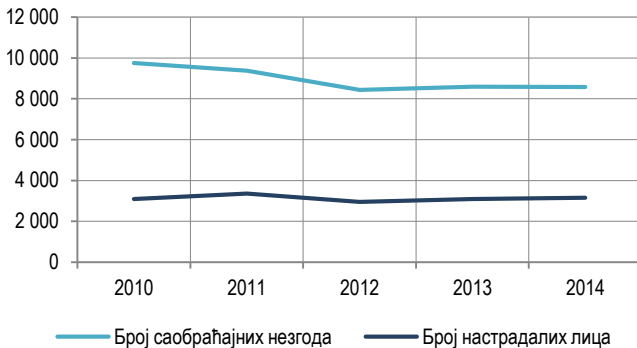
Од укупног броја регистрованих возила, чак 85,8% односи се на регистрована путничка возила.



Графикон 21.2. Укупан број регистрованих возила

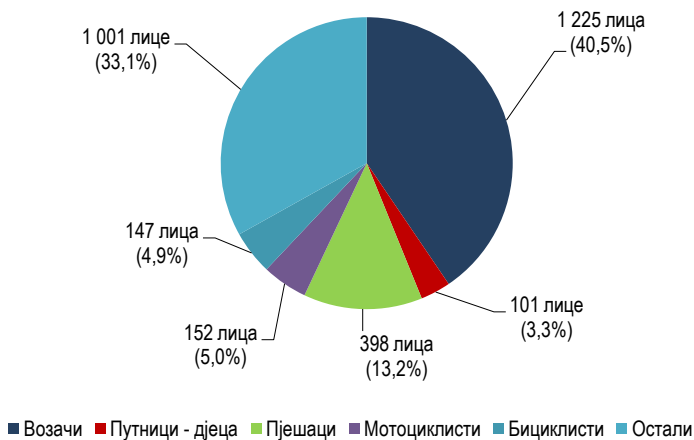
Саобраћајне незгоде

У Републици Српској у 2014. години број саобраћајних незгода мањи је за 0,1% у односу на 2013. годину. Број погинулих лица у саобраћајним незгодама мањи је за 14,4%, а број повријеђених лица већи је за 3,0% у односу на претходну годину.



Графикон 21.3. Саобраћајне незгоде и настрадала лица

У саобраћајним незгодама у 2014. години свако треће лице које је изгубило живот било је старости преко 60 година и свако пето лице пјешак. Најбројнији међу лицима погинулим у саобраћајним незгодама су возачи 39,7%. Најчешћи узрок саобраћајних незгода и даље је на првом мјесту неприлагођена брзина.



Графикон 21.4. Повријеђена лица према својству учесника у саобраћајној незгоди, 2014.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Саобраћајне незгоде најчешће се догоде дању, у периоду између 12 и 16 часова.

Вино пиј из мале боце, ученост из велике.

Кинеска пословица

ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ

Систем предшколског васпитања и образовања у току 2014. године чинила је мрежа од 113 предшколских установа, од чега су 72 установе чији су оснивачи локалне заједнице и 41 установа чији су оснивачи приватна лица, удружења грађана или вјерске организације.

У предшколским установама у 2014/2015. години боравило је 8 166 дјеце, од чега је 4 239 мушких (51,9%) и 3 927 женских (48,1%). У 19 општина у Републици Српској нема предшколских установа.

У 2014/2015. години у предшколским установама било је запослено 1 268 лица, од чега је 630 васпитача.

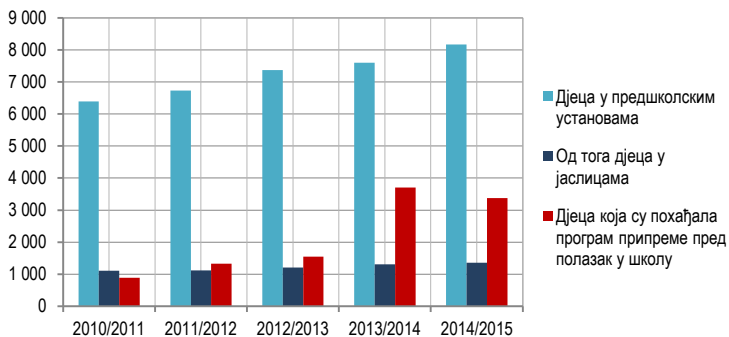
У структури запослених у предшколским установама жене су чиниле 91,5%, што значи да је недовољна заступљеност васпитача али и других профила запослених мушког рода. Ово је, иначе, типична слика и у системима предшколског васпитања и образовања у развијеним земљама.

22.1. ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ

	Број уста- нова	Дјеца	Женски	Дјеца у јасли- цама	Програм припреме пред полазак у школу	Укупно запо- слени	Жене	Васпитачи
2010/2011	78	6 394	3 036	1 109	891	991	912	444
2011/2012	82	6 732	3 227	1 115	1 324	1 018	930	470
2012/2013	95	7 369	3 473	1 205	1 551	1 110	1 021	538
2013/2014	99	7 599	3 610	1 312	3 700	1 156	1 061	574
2014/2015	113	8 166	3 927	1 360	3 377	1 268	1 161	630

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

За свако дијете у Републици Српској које није било обухваћено предшколским васпитањем, законом је предвиђено похађање посебног Програма пред полазак у школу у трајању од најмање три мјесеца.



Графикон 22.1. Предшколско васпитање и образовање

ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Смањена стопа рађања, негативан миграциони салдо, све мање склопљених бракова и све већи број развода само су неки од узрока који најдиректније утичу на смањење укупног броја становника, као и смањење броја дјеце која се уписују у основну школу. Због тога, статистика основног образовања у претходном петогодишњем периоду показује да тзв. „бијела куга“ постаје све озбиљнији проблем.

На почетку школске 2014/2015. године у односу на 2013/2014. годину, број ученика у основним школама био је мањи за 1 472 или 1,5%, број одјељења мањи за 20, а и број наставника мањи за 397. Просјечан број ученика у одјељењу био је 18 док је тај просјек у земљама у ЕУ у исто вријеме од 25-30 ученика. Према Закону о основном образовању и васпитању одјељење истог разреда оптимално може да има 25 ученика, минимално 18, а максимално 30 ученика, односно 32 ученика у случају постојања само једног одјељења.

22.2. ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ НА ПОЧЕТКУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Број основних школа	751	731	727	721	720
Ученици	105 028	101 376	99 025	96 932	95 460
Одјељења	5 557	5 439	5 310	5 251	5 231
Наставници	8 360	8 455	8 448	8 535	8 138
Просјечан број ученика у одјељењу	19	19	19	18	18
Просјечан број ученика по наставнику	13	12	12	11	12



Графикон 22.2. Одјељења и ученици у основним школама

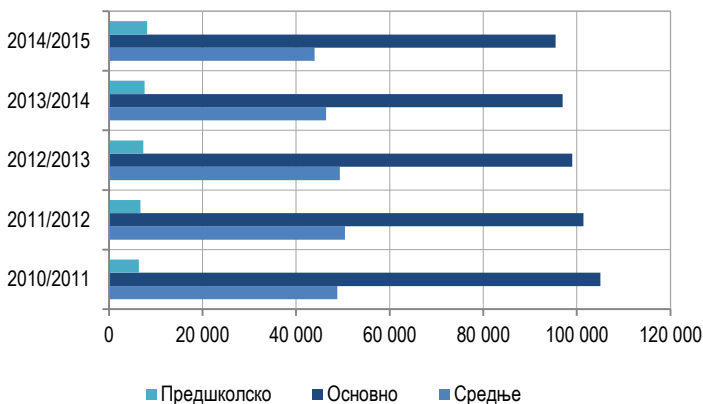
СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Основни циљ средњег образовања је развијање и јачање знања, способности и вјештина потребних за рад у струци, стицање међународно упоредивих нивоа знања, као и припрема за наставак школовања на високошколским установама.

У средњим школама на почетку школске 2014/2015. године, уписано је 43 975 ученика што је у односу на 2013/2014. годину мање за 5,3%. Највеће интересовање ученици показују, као и ранијих година, за гимназије, па је у гимназије уписано 10 360 ученика или 23,6%.

22.3. СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ НА ПОЧЕТКУ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Број средњих школа	94	94	94	94	94
Ученици	48 788	50 452	49 367	46 421	43 975
Одјељења	1 990	2 027	1 963	1 872	1 869
Наставници	3 768	3 981	4 013	3 947	3 785
Просјечан број ученика у одјељењу	25	25	25	25	24
Просјечан број ученика по наставнику	13	13	12	12	12



Графикон 22.3. Дјеца-ученици у образовним установама на почетку школске године

Домови ученика и студентски домови

Домови ученика и студената су васпитно-образовне установе које омогућавају ученицима и студентима боравак, смјештај, исхрану и васпитање током школовања. Основна улога домова је да пруже ученицима и студентима, који су одвојени од породица, васпитно-образовани рад, смјештај, исхрану, услове за учење, завршавање школских обавеза, културне и спортске активности.

Кад се анализира коришћење домова ученика и студената према полу, закључује се да домове ученика више користе особе женског пола и тај проценат је 53,6%, док у студентских домовима тај проценат је већи и износи 58,4%.

22.4. ДОМОВИ УЧЕНИКА И СТУДЕНТСКИ ДОМОВИ

	2011	2012	2013	2014	2015
Домови	13	13	12	13	13
Ученици и студенти у домовима	3 116	3 252	3 291	3 342	3 223
Број соба	980	973	910	969	964
Број васпитача	27	27	26	28	29

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ

Мање уписаних студената на првом и трећем циклусу студија

На високошколским установама у Републици Српској укупан број уписаних студената на сва три циклуса студија је 42 217, што је за 5% мање у односу на претходну школску годину. У школској 2014/2015. години настављен је тренд опадања броја уписаних студената на први циклус студија. Број студента, у односу на претходну школску годину, мањи је за 2 253 студента. На другом циклусу број студената повећан је за 32 студента, док је на трећи циклус уписано 25 студената мање.

Када посматрамо полну структуру уписаних студената, на првом и другом циклусу већа је заступљеност жена, док на трећем циклусу студија мушки чине три петине студената.

У Републици Српској већина студената студира на јавним високошколским установама, њих 73%. Јавне високошколске установе су Универзитет у Бањој Луци, Универзитет у Источном Сарајеву, Висока медицинска школа у Приједору и Висока школа за туризам и хотелијерство у Требињу. Универзитет у Бањој Луци похађа двије петине од укупног броја студената.

На први циклус студија уписано је 39 735 студената а половина студената припада групи од 20 до 24 године старости.

Од укупног броја уписаних на други циклус студија, 2 314 студената уписано је на магистарске студије, док је на специјалистичке студије уписано 125 студената. Скоро 70% уписаних на магистарске и специјалистичке студије чине лица млађа од 30 година.

На трећи циклус студија уписана су 43 докторанта, од чега око двије петине чине жене. Око 65% уписаних на докторске студије чине лица млађа од 39 година.

У 2014. години студирање је завршило 7 177 студената

На првом циклусу студија дипломирала су 6 563 студента. Више од половине дипломираних студената су жене (59%). Скоро половина студената у 2014. години дипломирала је из области Друштвене науке, пословање и право (48%), док је најмање дипломираних у области Услуге (3%).

Звање магистра наука или специјалисте у 2014. години стекло је 545 студената, од чега око 48% чине мушкарци. Звање доктора наука стекло је 69 студената.

Највећи број магистарских и специјалистичких радова био је из области Друштвене науке (49%), а најмањи из области Пољопривредне науке (2%).

Највећи број кандидата докторску дисертацију одбранио је у области Друштвене науке (33%), а најмањи број одбрањених дисертација је у областима Природне науке (1%) и Пољопривредне науке (6%).

На високошколским установама запослена су 2 833 наставника и сарадника

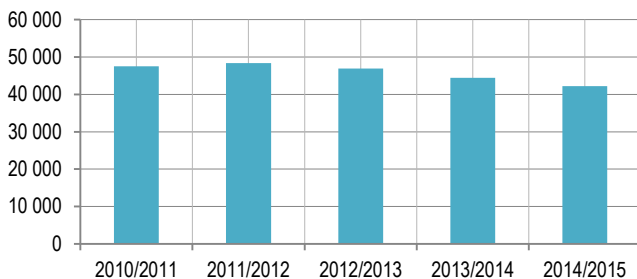
На високошколским установама у школској 2014/2015. години запослена су 2 833 наставника и сарадника. Изражено еквивалентом пуне запослености, укупан број наставника и сарадника је 2 066,4. Звање доцента има највећи број наставника (35%), док су међу сарадницима најбројнији виши асистенти (50%).

22.5. УПИСАНИ СТУДЕНТИ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ, ШКОЛСКА 2014/2015.

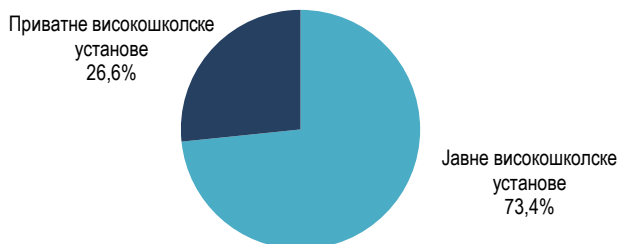
	Укупно уписани студенти		Стари програм		Болоњски програм	
	свега	женски	свега	женски	свега	женски
УКУПНО	42 217	23 591	1 773	1 045	40 444	22 546
I циклус	39 735	22 202	1 641	996	38 094	21 206
II циклус	2 439	1 372	104	39	2 335	1 333
III циклус	43	17	28	10	15	7

22.6. ДИПЛОМИРАНИ СТУДЕНТИ, МАГИСТРИ НАУКА, СПЕЦИЈАЛИСТИ И ДОКТОРИ НАУКА, 2014.

	Дипломирани студенти		Магистри наука		Специјалисти		Доктори наука	
	свега	женски	свега	женски	свега	женски	свега	женски
УКУПНО	6 563	3 901	453	229	92	57	69	30



Графикон 22.4. Уписани студенти на сва три циклуса студија у Републици Српској, школске године 2010/2011 – 2014/2015.



Графикон 22.5. Уписани студенти у Републици Српској према облику својине високошколске установе, школска година 2014/2015.

Вино је поезија у боци.

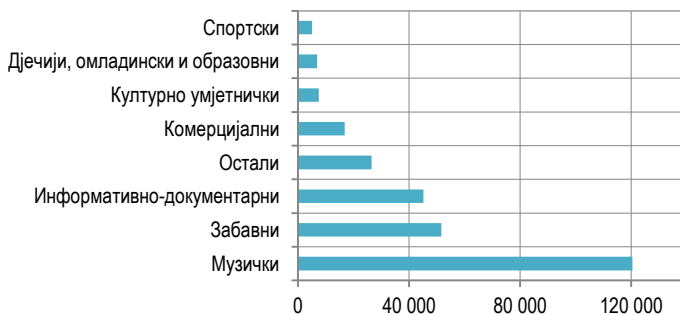
Роберт Луис Стивенсон

У Републици Српској је у 2014. години, у односу на 2013. годину, забиљежен тренд раста броја посјетилаца страних филмова, представа у аматерским позориштима и корисника књижног фонда библиотека.

Број посјетилаца у биоскопима у 2014. години у односу на 2013. годину већи је за 58,1%, нарочито код страних филмова (за 72,2%). Највећи број посјетилаца по једној представи (187) у 2014. години, у односу на 2013. годину, забиљежило је дјечије позориште.

Радио–станице су у 2014. години емитовале највише музички, забавни, информативно-документарни, комерцијални и културно-умјетнички, а најмање дјечији, омладински, образовни и спортски програм.

Број емитованих часова програма у 2014. години у односу на 2013. годину већи је за 12,4%.



Графикон 23.1. Емитовани програм радио–станција, 2014.

Телевизијске станице су у 2014. години највише емитовале, информативни, играни, музички, научно-културни, образовни, забавни и комерцијални, а најмање програм за дјецу, омладину и спорт.

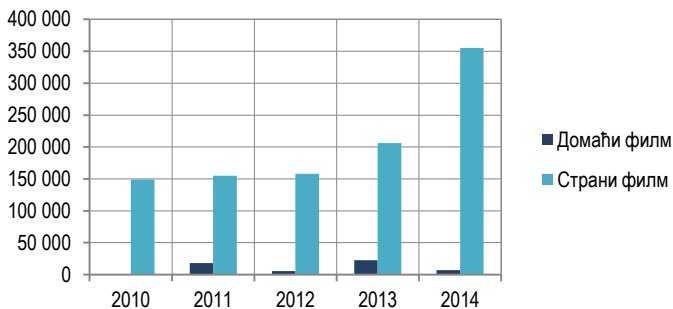
Број емитованих часова програма у 2014. години, у односу на 2013. годину, већи је за 27,6%.



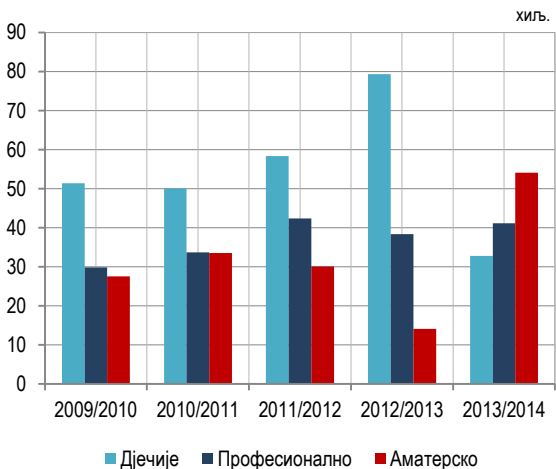
Графикон 23.2. Емитовани програм ТВ станица, 2014.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У Републици Српској је у 2014. години, у односу на 2013. годину, забиљежен раст корисника књижног фонда библиотека за 56%.



Графикон 23.3. Посјетиоци биоскопа према врсти филма



Графикон 23.4. Посјетиоци позоришта

24 – ЗДРАВЉЕ

Ко пије вино не познаје његову штетност, ко не пије не познаје његове користи.
Јапанска пословица

У јавном здравству Републике Српске, у 2014. години, било је запослено 13 532 медицинских радника и сарадника, од којих је око 40,0% у домовима здравља. Од укупног броја запослених, око 18,0% су доктори медицине. У истом периоду у приватним здравственим установама било је 2 221 запослених, од којих око 10,0% чине доктори медицине.

У служби опште и породичне медицине забиљежено је око 4,36 милиона посјета од којих се око 25,0% односи на прве посјете доктору. Прва посјета је контакт који се први пут оствари са доктором због обољења, стања или повреде. Лице у току једне године може због прегледа да учини више посјета доктору, али сваки пут због друге болести и тад се сматра да је то прва посјета због наведене болести.

У истој години, 186 507 лица закључило је лијечење у болницама, што је за око 6,9% више него у 2013. години.

24.1. ДОКТОРИ МЕДИЦИНЕ У ЗДРАВСТВЕНИМ УСТАНОВАМА

	2013	2014
УКУПНО	2 624	2 700
У јавном здравству	2 443	2 471
У приватним амбулантама	181	229

Извор: Институт за јавно здравство Републике Српске

Највише случајева обољелих од варичела

Током 2014. године у Републици Српској евидентирано је 1,6% више пријављених случајева заразних и паразиталних болести у односу на 2013. годину.

Од укупног броја пријављених случајева у 2014. години највећи број обољелих је од варичела (око 5,8 хиљада), што је за око 36,3% више него 2013. године.

У 2014. години у Републици Српској забиљежена је епидемија обољелих од морбила-малих богиња (В05). Удио обољелих од малих богиња у 2014. години је био 9,6% у укупном броју обољелих, док је у претходном десетогодишњем периоду тај удио био око 0,04%.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Током процеса вакцинације у Републици Српској у 2014. години највећи удио (око 21,2%) становништва је вакцинисан против тетануса, док се најмањи удио (око 2,3%) односи на вакцинисање против туберкулозе.

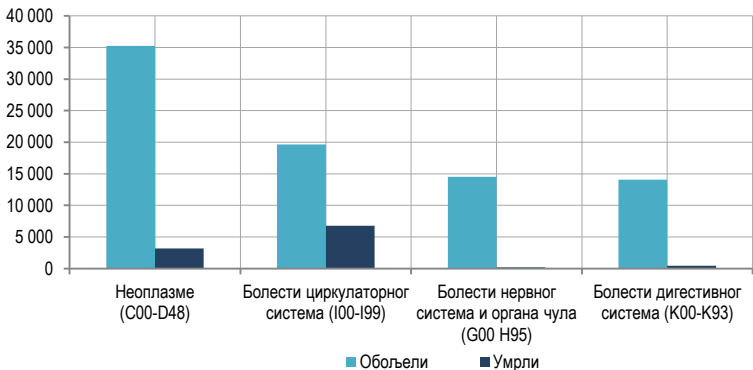
24.2. ПРИЈАВЉЕНИ СЛУЧАЈЕВИ ЗАРАЗНИХ И ПАРАЗИТАЛНИХ БОЛЕСТИ У РЕПУБЛИЦИ СРПскоЈ

	Број пријављених случајева
2010	11 643
2011	19 215
2012	19 434
2013	16 707
2014	16 979

Извор: Институт за јавно здравство Републике Српске

Највише обољелих од неоплазми, а умрлих од болести циркулаторног система

У Републици Српској, у 2014. години, забиљежено је 178 134 обољелих. Од укупног броја обољелих, 19,8% је обољелих од неоплазми, од којих је у истом периоду умрло око 22,0% лица. Од посљедица болести циркулаторног система, од којих је у 2014. години обољело око 11,0% лица, умрло је нешто мање од 6 780 лица или око 47,0% од укупног броја умрлих.



Графикон 24.1. Морбидитет и морталитет према одређеним групама болести, 2014.

Извор података о морбидитету: Институт за јавно здравство Републике Српске

25 – ЗДРАВСТВЕНО, ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ

**Напуни празну чашу, испразни пуну, не остављај је никад ни пуну ни празну.
Натпис са грчке амфоре за вино**

У Републици Српској у 2014. години било је готово 910 хиљада здравствено осигураних лица, што представља пад пету годину у низу, за разлику од 2009. године када је број здравствено осигураних лица последњи пут био у порасту.

Осигураници који су користили своја права из здравственог осигурања у 2014. години били су привремено неспособни за рад 440 хиљада дана, у нешто мање од девет хиљада случајева.

Поредећи са претходном годином, ријеч је о смањењу већем од 34 хиљаде дана, као и о смањењу од 745 случајева.

Број издатих рецепата у 2014. години износио је више од 6 128 000, чиме је настављен тренд смањења из прошле године.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У Републици Српској је у 2014. години издато 508 хиљада рецепата мање него у 2013. години.

25.1. ОСИГУРАНА ЛИЦА ПРЕМА КАТЕГОРИЈАМА ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА (ПРОСЈЕК)

Категорија осигурања	2010	2011	2012	2013	2014
УКУПНО	949 369	932 877	928 561	910 958	909 813
Активни осигураници	242 095	219 316	211 814	202 413	192 059
Уживаоци права из ПИО	197 000	202 051	204 577	205 663	206 867
Лица ван радног односа	148 110	151 171	158 992	167 130	171 096
Чланови породице носиоца осигурања	362 164	360 339	353 178	335 752	339 791

Извор: Фонд здравственог осигурања Републике Српске

25.2. КОРИШЋЕЊЕ ПРАВА ИЗ ЗДРАВСТВЕНОГ ОСИГУРАЊА

	2010	2011	2012	2013	2014
Привремена неспособност за рад, број дана	594 879	559 761	578 208	473 978	440 186
Број издатих рецепата	5 902 575	6 303 610	6 690 369	6 636 527	6 128 173

Извор: Фонд здравственог осигурања Републике Српске

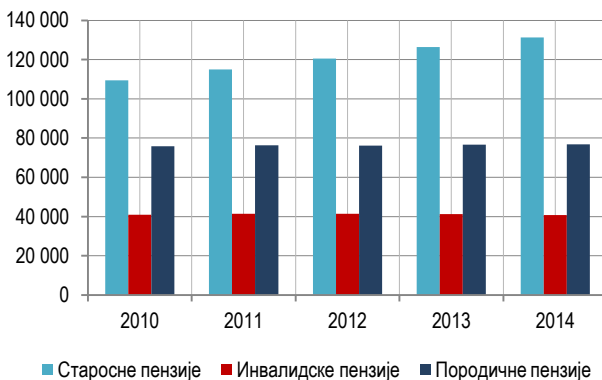
Пензијско и инвалидско осигурање

Укупан број корисника права на пензију последњег дана 2014. године био је нешто мањи од 249 000. Од тог броја, 131 000 су корисници старосне пензије, 41 000 корисници инвалидске пензије, а 77 000 су корисници породичне пензије.

Послије раста од три КМ у 2013. години, просјечна пензија је наставила да расте и у 2014. години, овог пута за 11 КМ. Повећање је забиљежно како код корисника старосне, инвалидске, тако и породичне пензије.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Од 131 328 корисника старосне пензије на дан 31.12 2014. године, 47 843 особе су биле женског пола.



Графикон 25.1. Корисници права на пензију
(стање 31. децембра)

Извор: Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске

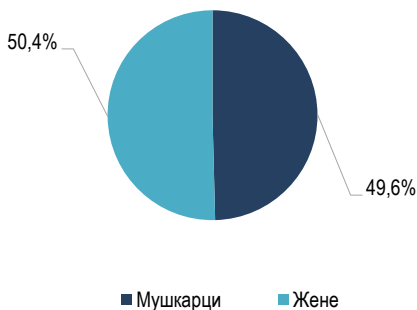
26 – СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Вино ствара пријатеље, а сузе их стављају на пробу.

Њемачка пословица

У Републици Српској у 2014. години, један од облика социјалне заштите примало је 198 971 лице, од чега су корисници већином пунољетна лица и то 68,8%, док је малољетних корисника било 31,2%.

Посматрано по полу већи је удио женских корисника социјалне заштите



Графикон 26.1. Корисници социјалне заштите према полу, 2014.

У 2014. години број корисника социјалне заштите умањен је за 13% у односу на 2013. годину. Забиљежено је смањење у обе категорије корисника.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

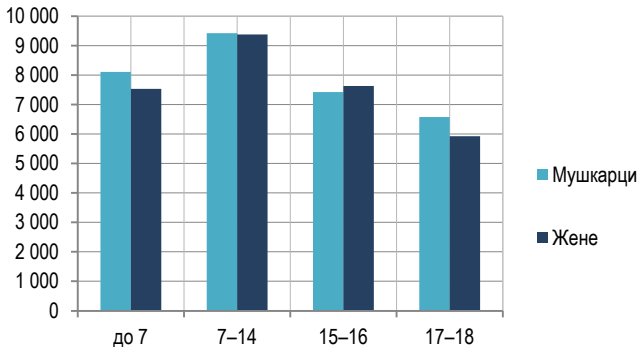
Током 2014. године у Републици Српској у хранитељским породицама било је смјештено 213 дјете.

Број малољетних корисника умањен је за 17,2%, а број пунољетних корисника умањен је за 10,9%



Графикон 26.2. Број корисника социјалне заштите

Током 2014. године евидентирано је 61 995 малољетних корисника социјалне заштите. Највише малољетних корисника је у категорији од 7-14 година старости, а најмање у категорији од 17-18 година.



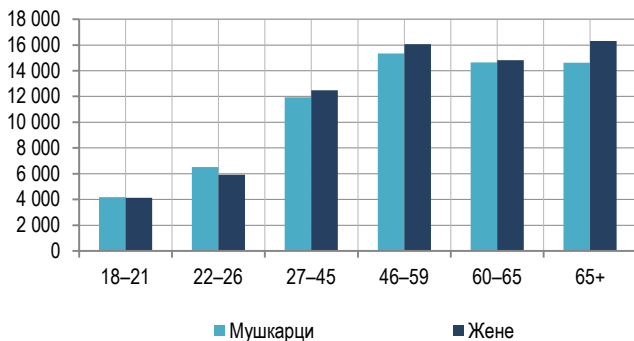
Графикон 26.3. Малољетни корисници према полу и годинама старости, 2014.

Посматрано по категоријама, највише малољетних корисника било је из категорије угрожених породичном ситуацијом (51,5%). Из исте категорије било је највише дјеце чији родитељи немају довољно прихода за издржавање (78,3%).



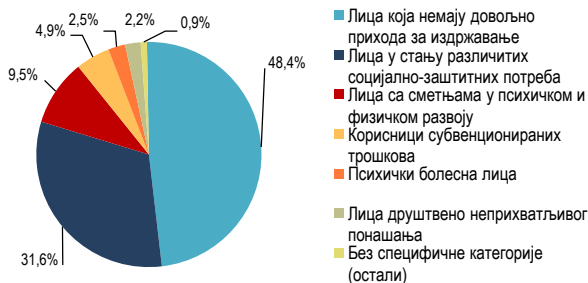
Графикон 26.4. Малољетни корисници према главним категоријама, 2014. (стање на крају године)

У 2014. години један од облика социјалне заштите примало је 136 976 пунољетних лица, од чега су најбројнији корисници лица старости од 46-59 година, док је најмањи број корисника старости од 18-21 године.



Графикон 26.5. Пунољетни корисници према полу и годинама старости, 2014.

Од пунољетних корисника, гледано по категоријама, највише је Лица која немају довољно прихода за издржавање (48,4%). У оквиру ове категорије најзаступљенија су Остала лица у стању социјалне потребе (27,4%).

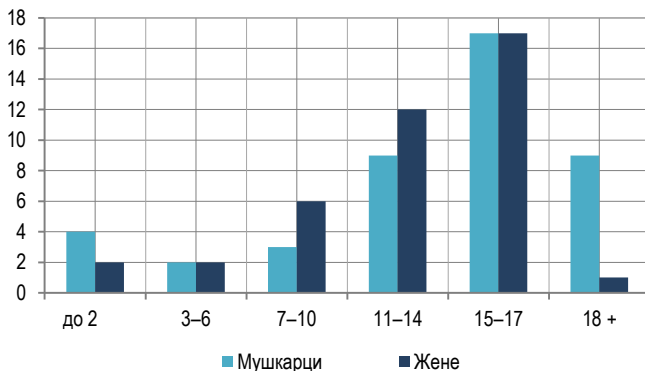


Графикон 26.6. Пунољетни корисници према главним категоријама, 2014. (стање на крају године)

Установе социјалне заштите

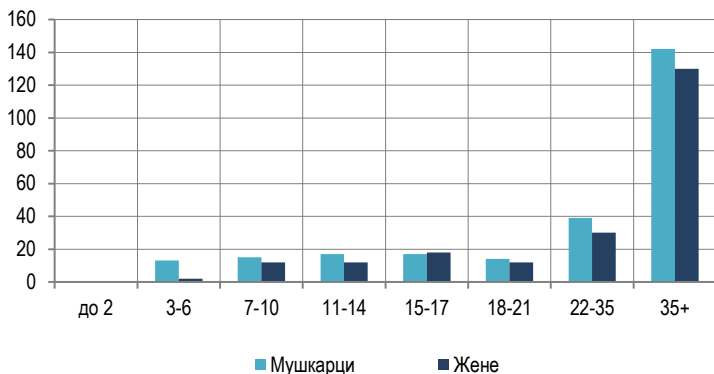
У 2014. години у домовима за дјецу и омладину било је смјештено 84 корисника, а највише их је старости од 15-17 година, а најмање старости од 3-6 година.

У домовима је већи удио мушких корисника (52,4%).



Графикон 26.7. Корисници домова за дјецу и омладину према полу и старости, 2014.

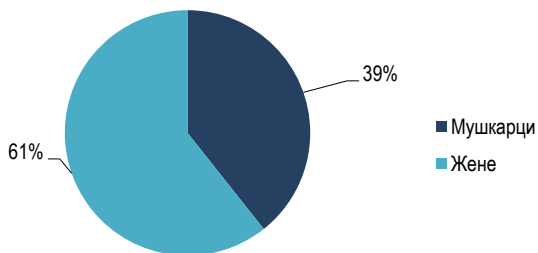
У установама социјалне заштите за инвалидну дјецу и омладину ометену у физичком и психичком развоју у 2014. години било је смјештено 473 лица, а највише их је старости изнад 35 година (57,5%).



Графикон 26.8. Корисници установа за инвалидну дјецу и омладину према полу и старости, 2014.

У установама за одрасла инвалидна лица током 2014. године била су смјештена 42 корисника, од којих су најзаступљенији физички инвалиди 80,9%.

Током 2014. године, 1 541 лице било је смјештено у установама социјалне заштите за одрасле и старије особе и то су већином жене, око 61%. Највише је корисника преко 80 година старости и то 607 лица.

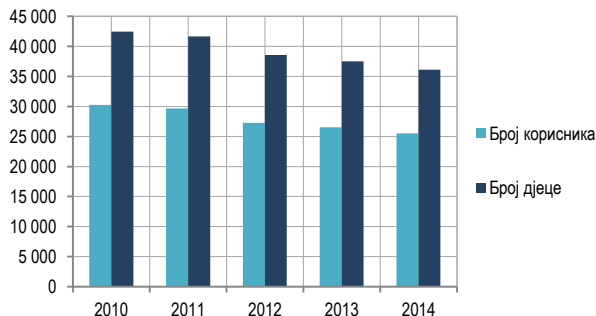


Графикон 26.9. Корисници установа за одрасла старија лица према полу, 2014.

Корисници додатака на дјецу

Укупан број корисника који су остваривали право на додаток на дјецу у 2014. години износи 25 529, а број дјеце која су користила право на додаток за дјецу у истој години је 36 136.

Током 2014. године укупан број корисника који остварују право на додаток на дјецу умањен је за 3,8%, док се број корисника смањило за 3,6%.



Графикон 26.10. Број корисника додатака на дјецу и број дјеце

27 – ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

У води видимо свој одраз. У вину опажамо срца других.
Стара француска изрека

Наука, као подручје у којем се ствара ново знање, јесте основни покретач развоја, дјелатност која омогућава задовољавање великог броја друштвених потреба, посебно оних у подручју образовања, привреде и општег квалитета живота.

У 2014. години у Републици Српској највише запослених истраживача на пословима истраживања и развоја било је у научној области *Инжењерство и технологија*

У Републици Српској у 2014. години пословима истраживања и развоја бавило се 1 340 лица, од чега је двије петине жена. Од укупног броја запослених и ангажованих лица, које укључују истраживаче, стручне сараднике, техничко особље, руководеће особље и остале, највеће учешће имају истраживачи. У сектору високог образовања, који обухвата универзитете и научноистраживачке институте који су под непосредном контролом или управом високошколске установе, запослено је и ангажовано три четвртине од укупног броја истраживача.

Укупан број истраживачко-развојних радова у 2014. години је 288 и нешто више од половине радова припада примјењеним истраживањима која се предузимају ради стицања нових знања усмјерених на рјешавање неког практичног задатака, односно остварење неког практичног циља.

У 2014. години за истраживање и развој утрошено је 17 839 000 КМ и бруто домаћи издаци највећи су у области *Инжењерство и технологија*. Када се посматра друштвено–економски циљ, највише утрошених средстава за истраживање и развој у пословном сектору било је намијењено *Индустријској производњи и технологији*, у државном сектору *Општем унапређењу знања*, у високом образовању *Очувању животне средине*, а у непрофитном сектору *Енергији*.

У периоду 2012 – 2014. године у Републици Српској 21,5% предузећа било је иновативно активно. Иновативност предузећа расте са њиховом величином

Иновативно активна су предузећа која су увела иновацију производа и/или иновацију процеса и/или су започела или прекинула иновативне активности и/или иновацију у организацији и/или иновацију у маркетингу предузећа.

Технолошки иновативно активна предузећа, којих је у Републици Српској у периоду 2012 – 2014. године било 14,7%, су предузећа која су увела нови или значајно побољшани производ или услугу и/или нови или значајно побољшани начин производње или испоруке, односно предузећа која су започела иновативну активност или су је прекинула до краја 2014. године.

Нетехнолошки иновативно активна предузећа, којих је у посматраном периоду у Републици Српској било 17,1%, су предузећа која су увела нову организациону методу у пословној пракси и/или нови маркетиншки концепт или стратегију која се разликује од већ постојећих у предузећу.

Већина предузећа у периоду 2012 – 2014. године није спроводила иновативне активности, јер нису постојали увјерљиви разлози за иновирање. Три четвртине неиновативних предузећа као разлог су означила слабу потражњу за иновацијама на тржишту, непостојање потребе због ранијих иновација предузећа или веома слабе конкуренције на тржишту, као и недостатак добрих идеја за иновације.

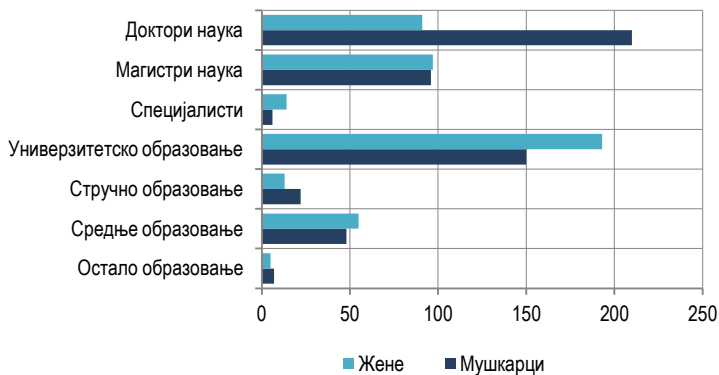
Остала предузећа која нису била иноватори, њих 26,2%, нису спроводили иновације због превеликих препрека. Недостатак сопствених финансијских средстава је највећи број предузећа означио као препреку високог значаја.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У Републици Српској буџетска издвајања за истраживање и развој у 2014. години износила су 4 845 285 КМ што је за 20,4% више у односу на 2013. годину. Највише средстава било је издвојено са циљем *Општег унапређења знања*.

27.1. ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

	Запослени на пословима истраживања и развоја				Истраживачко-развојни радови				Бруто домаћи издаци за истраживање и развој, хиљ. КМ		
	свега	жене	истраживачи	жене истр.	укупно	фундаментални	примјењени	развојни	укупно	текући издаци	инвестициони издаци
2010	1 053	454	682	257	379	56	167	156	20 779	16 979	3 800
2011	898	371	592	223	379	46	179	154	26 191	17 665	8 526
2012	814	337	532	194	342	68	183	91	34 297	15 098	19 199
2013	1 014	456	675	288	309	28	168	113	49 035	12 487	36 548
2014	1 007	468	631	254	288	82	163	43	17 839	11 630	6 209

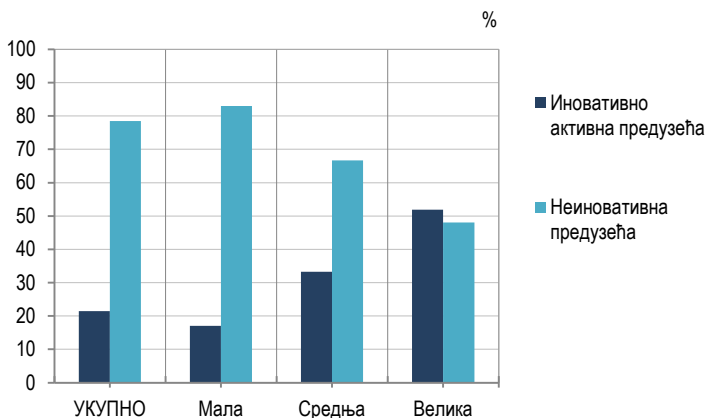


Графикон 27.1. Број запослених на пословима истраживања и развоја према степену образовања, 2014.

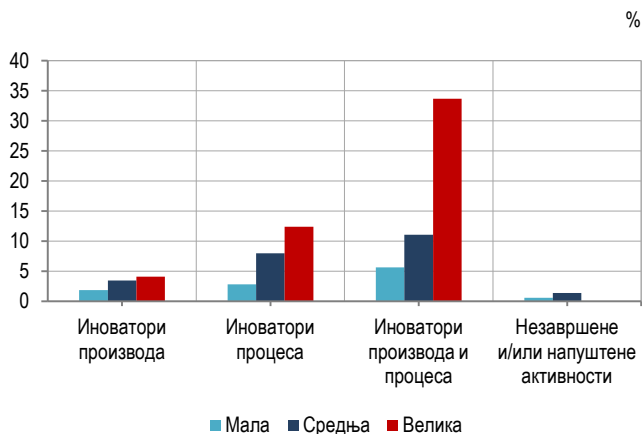
хиљ. КМ



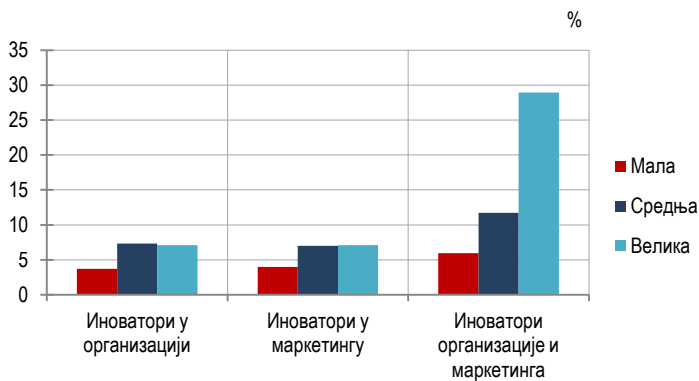
Графикон 27.2. Средства за истраживање и развој према друштвено-економским циљевима, 2014.



Графикон 27.3. Предузећа према величини предузећа и иновативној активности, 2012 – 2014.



Графикон 27.4. Технолошки иновативно активна предузећа према врсти иновације, 2012 – 2014.



Графикон 27.5. Нетехнолошки иновативно активна предузећа према врсти иновације, 2012 – 2014.

Вино не опије човјека, него се човјек опије сам.

Кинеска пословица

Борба против криминалитета и криминалних дјелатности, изражава се кроз откривање и расвјетљавање кривичних дјела, те процесуирање и кажњавање учиниоца кривичних дјела.

Кривично дјело увијек представља напад на друштвене и цивилизацијске вриједности којима свака држава настоји да осигура највећу могућу заштиту. Дакле, сви модерни правни пореци имају интерес и вољу да ефикасно реагују на угрожавање тих заштићених вриједности – санкционисањем кривичних дјела.

У вријеме кад савремени криминалитет постаје транс-национална појава, потреба реакције правне државе на његове појавне облике је све израженија.

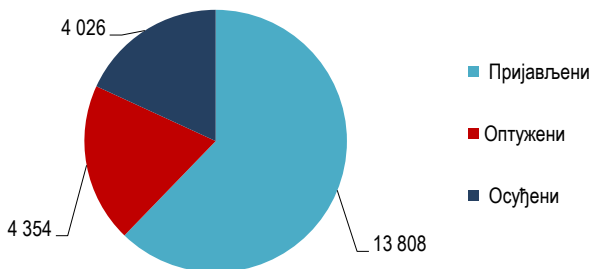
Кривичноправна одговорност и изрицање санкција за учињена кривична дјела сходно законским рјешењима, из разумљивих разлога, посебно се утврђују и примјењују (а тако и статистички прате) у односу на пунољетне и малољетне учиниоце кривичних дјела.

ПУНОЉЕТНИ УЧИНИОЦИ

У 2014. години у надлежним тужилаштвима у Републици Српској ријешено је 13 808 кривичних пријава против пунољетних учинилаца. Од укупног броја у 25,5% случајева радило се о непознатом учиниоцу. Кривична дјела против имовине су као и претходне године, била најбројнија јер се на њих односило чак 48,0% свих кривичних пријава.

У надлежним судовима, у истом периоду, оптужена су 4 354, а осуђено 4 026 учинилаца. Од укупног броја осуђених 92,7% били су мушкарци, од којих су 23,5% били старосне доби од 30 до 39 година. За кривична дјела против имовине терети се скоро сваки трећи оптужени учинилац, за кривична дјела против јавног реда и мира сваки девети, а за кривична дјела против живота и тијела сваки десети учинилац.

Код учинилаца који су проглашени кривим, најчешће изречена казна била је условна казна, а забиљежена је у 61,1% случајева. Новчана казна изречена је за 21,8%, а казна затвора у 16,7% случајева.



Графикон 28.1. Пунољетни учиниоци кривичних дјела - пријављени, оптужени и осуђени, 2014.

МАЛОЉЕТНИ УЧИНИОЦИ

Од укупно 339 ријешених кривичних пријава за малољетна лица у 2014. години, 231 пријава односила се на старије малољетнике (од пуних 16 до непуних 18 година живота). У односу на укупан број пријављених кривична дјела против имовине била су најбројнија чак 72,0%. Друга по заступљености била су кривична дјела против живота и тијела са удјелом од 13,0%.

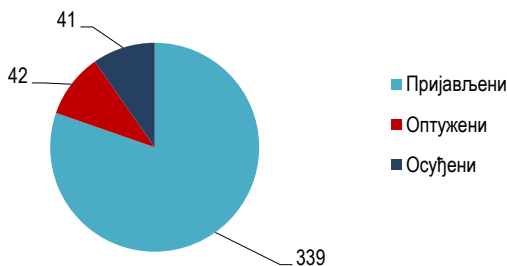
Оптужница за учињено кривично дјело поднесена је против 42 малољетника, од чега је за 97,6% малољетника изречена кривична санкција, док је у 2,4% случајева изречена мјера безбједности уз васпитну мјеру или казну.

Од укупно 41 изречене кривичне санкције, све су изречене учиниоцима мушког пола. Казна малољетничког затвора изречена је у само једном случају. Остале одлуке суда биле су васпитне мјере у 97,6% случајева, од којих су преко 62,5% мјере појачаног надзора, 27,5% мјере упозорења и усмјеравања и 10% заводске мјере.

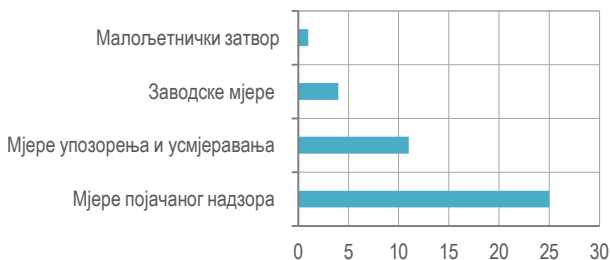
За кривична дјела против имовине оптужено је 61,9%, а за кривична дјела против живота и тијела оптужено је 14,3% малољетника.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У 2014. години у односу на претходну годину кривична дјела против брака и породице била су учесталија за 37,3%, а кривична дјела против службене дужности за 34,3%.



Графикон 28.2. Малољетни учиниоци кривичних дјела - пријављени, оптужени и осуђени, 2014.



Графикон 28.3. Осуђена малољетна лица – изречене кривичне санкције, 2014.

Вино је најцивилизованија ствар на свијету.

Ернест Хемингвеј

Виногради, винарије и вина

Географско поријекло је она посебност, врлина која вину даје не само ексклузивитет и могућност да буде врхунско и заштићено, него и дивну одлику, препознатљивост у укусу и мирису ма гдје да се у свијету то вино пије. Француски винари, а од њих уче сви, кажу да вино не би смијело да се производи од грожђа које је удаљено више од 30 km од винарије. У супротном, таква производња је за Французе скрнављење, а вина добијена од сировине из увоза су сурогати за које се не може гарантовати квалитет. Управо због тога су тако важни и мјесто и године у којима је вино произведено. Климатски услови различито утичу на поједине сорта грожђа и добри познаваоци вина знају које су године у којим подручјима вина најбоља. Због тога се вино произведено у најбољим годинама оставља за тзв. „резерву“ и на тржишту постиже вишеструко већу цијену. Наравно, врхунско вино није лако произвести, а ни одржати и обично најприје одлежи у посебним бачвицама од француског храста у којима развије посебан буке те добија епитет „барик“. Дакле, да би вино било врхунско, барик и са заштићеним географским поријеклом, да би било ријетко и препознатљиво потребан је и један готово пресудан услов - да постоје аутохтоне сорте погодне за производњу врхунских вина. На сву срећу, Република Српска има двије такве сорте које се посебно издвајају и доминирају: Жилавка – за бијела и Вранац за црна вина. Управо из ових сорти су произведена најквалитетнија вина, која су винаријама у Српској донијела најпрестижнија међународна признања и одличја. Наводимо најважније винарије и награђена вина.

ПОДРУМИ МАНАСТИРА ТВРДОШ

На међународном фестивалу вина и хране New Paltz Wine and Food Festival који је у организацији International Wine Masters New York, одржан у мају 2014. године у Њујорку, подруми манастира Тврдош су још једном добили потврду врхунског квалитета вина, освојивши златне награде, и то за вино Жилавка - Велику златну медаљу (Double gold medal), у категорији бијелих вина произведених од аутохтоних сорти, а вино манастира Тврдош Мерлот Изба освојило је златну медаљу у категорији црвених вина произведених од сорти грожђа мерло.

На једном од најзначајнијих винских такмичења у Европи, AWC VIENNA, које је одржано у октобру 2013. године, вино Каберне Совињон – ХУМ је добило златну медаљу, вино Вранац сребрену медаљу, а вино Жилавка медаљу препоруке.

Посебно је занимљиво у издању винског водича „Hugh Johnsons Pocket wine book 2012“, Хју Џонсона из Лондона, гдје један од највећих свјетских винских писаца и експерата за вино, у поглављу о винама из БиХ, препоручује да се проба Вранац манастира Тврдош, што свакако представља својервно признање за вина подрума Тврдош.

ВИНАРИЈА ВУКОЈЕ 1982

Добитници су преко 100 златних медаља на свим сајмовима региона (Београд, Загреб, Нови Сад, Сплит, Вршац...) као и на познатим смотрима у Милану, Бриселу, Паризу, Женеви, Прагу и Бергаму за квалитет својих вина. Од бројних признања и награда поменућемо најзначајнија:

На 11. Регионалној конференцији туризма и ено-гастрономије одржаној у мају 2013. године у Београдском Сава центру, „Подруми Вукоје 1982“ проглашени су најбољом винаријом у југоисточној Европи, што најбоље говори о квалитету винске индустрије, с обзиром да су на поменутој конференцији учествовале и винарије из Хрватске, Словеније, Грчке, Македоније, Србије, Црне Горе, Бугарске, Мађарске.

На такмичењу "AC VIENNA 2013", најзначајнијем и званично највећем винском такмичењу, Винарија Вукоје добила је шест златних и сребрних медаља, у конкуренцији 12 299 вина из 39 земаља.

У Новосадском магазину „Wine & Fine“ Вранац Вукоје Резерва оцијењен је са 92 поена, као најбоље икада оцијењено вино од сорте вранац.

Можда једно од највећих признања је и признање за најбоље икада оцијењено вино из југоисточне Европе са 4 и по звезде од могућих 5 у Београдском „Путу вина“, а поменуто признање Винарија Вукоје је добила за Царско вино Вукоје.

Подрум „Вукоје“ из Требиња освојио је и престижну награду „Premio dela stampa“ у италијанском граду Бергамо, гдје је организовано једно од најзначајнијих свјетских оцјењивања квалитета вина сорти „каберне“, „совињон“ и „мерло“. Ову награду, која је у рангу златне медаље, Подрум „Вукоје“ добио је за вино „Трибуниа каберне совињон“, берба 2007. године.

Најпознатија винска новинарка, Џенсис Робинсон (Jancis Robinson) у својој новој књизи која је названа „Винском библијом“ – „Wine & Grapes“ уврстила Вранац Вукоје као најбоље вино од те сорте из региона.

Најпознатији вински водич Хју Џонсона (Hugh Johnson) уврстио је Жилавку и Вранац Вукоје као препоручене етикете из овога региона за најбоље винске карте.

Да се ради о врхунским винима, најбоље говори и чињеница да је у сједишту Фондације сомелијера Италије, ASI Toscana и удружења Chianti Classico, у Casa Chianti (Radda Di Chianti) - регије у којој се вино производи већ више од 2 000 година, уприличена је дегустација вина Винарије Вукоје, гдје је **Винарији Вукоје** уручен најзначајнији Римски трофеј за квалитет вина аутохтоних сорти Вранац и Жилавка.

На званично највећем и најзначајнијем свјетском винском такмичењу "AWC VIENNA 2015" и једином такмичењу које је одобрено од стране Европске уније са највећим стандардима у оцјењивању, Подруми Вукоје су освојили **10 златних и сребрних медаља** за квалитет својих вина.

ПОДРУМ АНЂЕЛИЋ

Када говоримо о винској цести Херцеговине, свакако треба поменути и Подрум Анђелић, који се налази на самој обали ријеке Требишњице, те у непосредној близини средњовјековног града Мичевца. У овом подруму производи се шест врста вина: Жилавка Анђелић, Вранац Анђелић, Лира, Жирадо, Трибун и Мичевац *barrique*. Вино Жилавка берба 2012. године освојило је сребрну медаљу на највећем свјетском винском такмичењу DWWA у Лондону, што је свакако једна од најпрестижнијих награда за вина коју додељује стручни вински часопис „Decanter“.

ВИНАРИЈА ЈУНГИЋ

Добитник је бројних признања и награда.

На такмичењу Вео Wine Fair 2015, Винарија Јунгић је добила сребрну диплому за вино Cabernet sauvignon, бербе 2009.

На 24. међународном сајму вина и винара Сабатина 2013, одржаном у Балатину, Винарија Јунгић је добила сребрну медаљу за квалитет производа, а на истом такмичењу 2014. године, Винарија Јунгић је добила сребрна медаљу за квалитет производа - Šikar *Barrique* 2009 и сребрну медаљу за квалитет производа - Cabaret Sauvignon 2010.

Vinafské Litoměřice 2014 - Златна медаља за Cabaret Sauvignon 2009.

Винарија Јунгић освојила је и бројне награде на манифестацији „Дани вина“, која се одржава у Бањој Луци.

Издаје Републички завод за статистику, Република Српска, Бања Лука, Вељка Млађеновића 12д –Тел. +387 51 332 700 – Др Радмила Чичковић, директор –Тираж 130 – Излази годишње – Публикација је објављена и на интернету на адреси: www.rzs.rs.ba – E-mail: stat@rzs.rs.ba – Приликом коришћења података обавезно навести извор

ОВО ЈЕ

РЕПУБЛИКА СРПСКА



ISSN 22327304



9 772232 730000